

ISSN

0463-6309

motaris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1979

6

lapkritis
gruodis

TURINYS

V. Sruogienė	Moterys Steigiamajame Lietuvos Seime	2
Z. Maurina	Visatos garbintojas	9
P. Gaučys	Moterys karinėje tarnyboje	14
Br. Šimkienė	Darbas ir energijos taupymas namuose	16
S. Vilkauja	Džiaugsmo ir maldos diena	19
● Knygos	Pr. Naujokaitis — Trečiasis Z. Tenisonaitės poezijos rinkinys	20
● Moterys pasaulyje	J. Prunskis — Narkotiniai vaistai ir jų žala žmogui	21
● Sveikata	A. Vaisiūnienė — Branginkime mūsų gyvybę ..	24
● Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
● Šeimininkų kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

* * *	Pažaislio Dievo Motina	1
V. Kalinauskas	Madona	2
J. Pakeliūnas	Kauno rotušė	6
V. Jurkūnas	Kompozicija	8
J. Pakeliūnas	Katedra	11
J. Pakeliūnas	Perkūno namai	11
V. Ciplijauskas	M. K. Čiurlionis	12
M. K. Čiurlionis	Kompozicija	13
G. Rozinienė	Jaunamartė	14
J. Paukštienė	Skalbėjos	17
J. Kvietys	Obelių sodo angelas	23

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1979 m. Nr. 6 (132)
NORA KULPAVIČIENĖ — *redaktorė*
S. GIRDAUSKIENĖ — *lituanistė*, **Z. DIDŽBALIENĖ** — *korektorė*
I. KAIRIENĖ — *skyriaus vedėja*, **L. MURAUSKIENĖ** — *skyriaus vedėja*
BRONĖ PABEDINSKIENĖ — *administratorė*

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA
Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada
 Spaudė “Tėviškės Žiburių” spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.
 Prenumerata metams \$7.00, garbės prenumerata — \$10.00.

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negražina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women's Magazine. 1979. No. 6 (132)
 Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.

moteris

1979

6 (132)

SVEIKINAME

VISUS

“MOTERS” ŽURNALO

SKAITYTOJUS IR

BENDRADARBIUS

ŠV. KALĖDŲ IR

NAUJŲJŲ 1980 METŲ

PROGA!

K. L. K. M. DRAUGIJOS

CENTRO VALDYBA — LEIDĖJOS,
REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA

JOS NUSTEBIMAS VIENINTELIU SŪNUMI

*Šviesa skverbiasi, palaipsniui, kasdieniniai įvykiai;
moters akys, rankos
pripratusios prie jų nuo pat vaikystės.
Tada laimė prašvito per didelę dėl paprastų dienų,
ir rankos suplodavo, kai žodžiai prarasdavo savo erdvę.*

*Tame mažame miestelyje, mano sūnau, kur mus visi
pažinojo,
tu vadinai mane Motina; bet nė vienas neturėjo akių
pamatyti
stebėtinų įvykių, kai jie įvykdavo diena iš dienos.
Tavo gyvenimas tapo gyvenimu vargšų,
tavo norėjimas būti su jais per darbą tavo rankų.*

*Aš žinojau: šviesa, kuri pasilieka paprastuose
daiktuose,
kaip žiežirbos priedanga mūsų dienų —
bet šviesa buvai tu;
ji neatėjo iš manęs.*

*Ir aš turėjau daugiau iš tavęs toje šviečiančioje tyloje,
negu aš turėjau iš tavęs kaip vaisius mano kūno,
mano kraujo.*

Andrzej Jawien
(Popiežius Jonas-Paulius II)

(Laisvas vertimas iš anglų k. — S. Vilkauja)

(Nukelta į 20-tą psl.)

MOTERYS LIETUVOS

STEIGIAMAJAME SEIME

1920. V. 15. — 1922. X. 7.

V. SRUOGIENĖ

Sąlygos, kuriomis Lietuva atgavo nepriklausomybę

Lietuvos nepriklausomybei atgauti pagrindą (1918. II. 16.) sudarė keli svarbūs faktoriai. Visų pirma — tvirtas tautos troškimas gyventi savarankiškai ir nusikratyti engusiais okupantais. Antra vertus, susidarė palanki tarptautinė padėtis antrajam pasauliniam karui baigiantis: du galin-gieji Lietuvos priešai ir kaimynai, Rusija ir Vokie-tija, buvo nusilpę ir skendo anarchijoje. Karą laimėję sąjungininkai — Anglija ir Prancūzija, bijodami, kad Rusijoje išgalėjęs komunizmas ne-plistų toliau į Vakaraus, buvo patenkinti besiku-riančia užtvara — cordon sanitaire — ir sutiko pri-pažinti Suomijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos bei Lenkijos neproklausomybę. Trečia, spontaniškai susiorganizavusi Lietuvos jaunutė kariuomenė at-rėmė priešų bandymus ją vėl pavergti.

Be tų pagrindinių dalykų, dar buvo labai svar-bu, kad į organizacinę krašto darbą energingai įsi-jungė visi gyventojai: jaunimas ir moterys. Daug padėjo lietuviai išeiviai, ypač iš Jungtinių Ameri-kos Valstybių, kurie ekonomiškai parėmė jaunąją valstybę.

Didelės įtakos turėjo bendra to laiko demokra-tinė nuotaika ir 1918. I. 8. JAV prezidento Y. Wil-sono deklaracija, kurioje buvo paskelbta visoms tautoms apsisprendimo teisė. Šios deklaracijos in-terpretacijoje įsakmiai pabrėžta, kad pasiskelbu-sios nepriklausomomis tautos turėtų šaukti steigia-muosius seimus savo valstybinei santvarkai nusta-tyti.

Lietuvos pasiruošimas Steigiamajam Seimui

Labai neramiais laikais, dar Lietuvą priešams puolant, Laikinoji vyriausybė ėmė ruošti Steigia-majam Seimui. Buvo išleisti tam tikri įstatymai,

politinės partijos aiškino gyventojams savo programas, ėjo mitingai, diskusijos. Pagaliau 1920. IV. 14-15. įvyko atstovų rinkimai. Juose dalyvavo per 90% visų turinčių teisę balsuoti piliečių.

Į Steigiamąjį Seimą buvo išrinkti 112 atstovų, kurie šitaip pasiskirstė pagal politines partijas:

Krikščionių demokratų bloko buvo 59 atstovai, jų tarpe 6 moterys, Valstiečių liaudininkų bloko — 29 atstovai, kurių tarpe 2 moterys, Lietuvių socialdemokratų partijos — 12 atstovų, žydų — 6, lenkų — 2, vokiečių — 2, nepartinių — 2 atstovai. Viso moterų pateko į Steigiamąjį Seimą aštuonios atstovės.

Tuo laiku už moterų politinių teisių lygybę su vyrais dar tebekovota didžioje Vakarų valstybėse. Lietuva, kitų laikyta atsilikusiu kraštu, šiuo klausimu atsidūrė pirmųjų eilėje: mūsų moterims teisės pripažino jau Laikinosios vyriausybės išleistas įstatymas 1919 metais, tuo tarpu visose Jungtinių Amerikos valstybių moterys gavo politines teises tik 1920. VIII. 26, o Anglijoje, kur anksčiausiai ir karščiausiai už tas teises kovojo sufragistės — tik 1928 metais.

Moterų dalyvavimas Steigiamojo Seimo rinkimuose daug prisidėjo prie krikščionių demokratų partijos laimėjimo — ji pravedė didžiausią atstovų skaičių. Moterys, paprastai religingesnės už vyrus, buvo didesnėje kunigų įtakoje. Liberališkųjų partijų vadovai dar prieš rinkimus buvo tai numatę ir reiškė susirūpinimo dėl rinkimų rezultatų. Tačiau ištikimi demokratiniais principams, nebandė siaurinti įstatymų, kad aprėžtų moterų teises. Retai kuriame krašte rinkimai į parlamentus praeidavo taip sąžiningai, kaip tai buvo padaryta Lietuvoje. Tą gražiai paliudijo kunigas Juozas Tumas Vaižgantas:

“Per rinkimus visur esti netvarkos, net labai kultūringose šalyse. Tai pas mus — tik ačiū Dievui, kad be blogo apsiėjo: be papirkimų, be muštynių, gal ir gyvybės prakišimo.”

Steigiamojo Seimo atidarymas

Nedaug moterų pateko į Seimą, bet iš esmės tai buvo labai svarbus įvykis ir moterys jame garbingai pasireiškė.

Jau Seimą atidarant, joms buvo parodytas dėmesys: posėdžio pirmininke buvo pakviesta vyriausioji atstovė Gabrielė Petkevičaitė, o sekretore — jauniausioji Ona Muraškaitė.

Anais laikais, prieš 60 metų, moterys parlamento prezidiume — tai buvo pasaulinė sensacija!

Lietuvos Steigiamasis Seimas susirinko Kaune 1920. V. 15. Iš viso krašto suvažiojo į laikinąją sostinę tautos išrinktieji atstovai ir atstovės. Buvo pavasaris, miestas skendo žalumynuose, žydėjo

alyvos, gėlės. Nors lijo smulkus lietų, “. . . Ūpas buvo toks, lyg kažin kas mistiška, slapta tą dieną darysis,” rašė Vaižgantas.

Katedroje įvyko iškilmingos pamaldos. Visos Lietuvos ne tik katalikų bažnyčiose, bet ir kitų konfesijų maldų namuose vyko pamaldos. Plevė savo tautinės vėliavos, gaudė varpai.

St. Seimo nariai susirinko miesto teatro salėje. Patalpa buvo kukli, taip pat ir atstovai atrodė kukliai, daugumoje dar karo išsarginti ūkininkai. Atsilankė ir svetimų valstybių diplomatai: Anglijos, Prancūzijos, Vokietijos, Latvijos. Susijaudinę atvyko tautos veteranai, lenkų pavergti Vilniaus ir dar iš vokiečių neišsivadavusios Mažosios Lietuvos atstovai (dar tik svečiai), žurnalistai, seni ir jauni patriotai. Prie durų budėjo garbės sargyba. Jautėsi pakelta nuotaika.

Pirmasis Lietuvos prezidentas Antanas Smetona atidarė Steigiamojo Seimo posėdį turininga kalba, kurią užbaigė šiais žodžiais:

“... Atiduodama valdymą Steigiamajam Seimui, Laikinoji valdžia linki kuo didžiausios kloties jo darbams, geidžia, kad Steigiamojo Seimo nariai, išrinkti Lietuvos visuomenės valia, tesėtų įvykdyti jos troškimus, geidžia, kad jam darbuojantis stiprėtų ir išgalėtų Lietuvoje visos piliečių dorybės, kurios yra reikalingos kuriant nepriklausomą valstybę ir ją saugojant nuo priešininkų.

Remdamasis Steigiamojo Seimo įstatymu, skelbiu Steigiamąjį Seimą esant atidarytą ir prašau vyriausiąjį jo narį imti pirmininkaujančio Seimui vietą.

Valio nepriklausoma Lietuvos Valstybė!”

Po to didžiai nusipelnusi Lietuvai Gabrielė Petkevičaitė (Valstiečių liaudininkų atstovė) užėmė pirmininkės vietą ir pakvietė sekretoriauti jauniausiąją — Oną Muraškaitę (Krikščionių demokratų atstovę).

G. Petkevičaitės kalba taip pat buvo gili ir prasminga. Štai ištraukos:

“... Laiminga esu, kad likimas suteikė man tos didelės garbės atidaryti šiandien mūsų nepriklausomos Tėvynės Steigiamojo Seimo darbus ir šalies šeimininkų vardu pasveikinti čia susirinkusius.

Ilga juk ir be galo sunki buvo mūsų tautos kelionė, kol priėjome laisvės slenkstį . . .

. . . nors ir netenka mums patiems, šalies šeimininkui, Steigiamajam Seimui, dar šiandien susirinkti mūsų tėvynės sostinėj, Vilniuj, nenusidėsiu, tur būt, tautos valiai, čia mane pastačiusiai, jei pirmu savo uždaviniu laikysiu tart geros valios žodį broliams, atskirtiems nuo mūsų fronto juosta, ir kviesti juos širdimi dalyvauti drauge su mumis šios dienos iškilmėje. Atsiminkim ir amerikiečius ir vsus kitus, kurie priversti buvo tėvynę palikti tik

dėl to, kad jie kėlė balsą prieš daromą mūsų tautai nuoskaudą.

Nors mintimis ir troškimais būkim visi šiandien drauge. Tenestinga tame mūsų sielų susijungime nei vieno tautos darbuotojo ir krašto laisvės kovotojo. Paminėkim ir tuos kovotojus, kurie atsigulė į karstą, nesulaukę tos didelės šventės . . .

Būkim kultūringi visur ir visuomet, o jeigu tekstų mūsų tautai dar imtis ginklo, tai vien priešui besikesinant mus pulti. Šiaip suprantam gerai, jog mūsų likimas mūsų rankose, kad tik savo jėgomis turim gvdyti senąsias savo žaizdas ir savo nenuilstamą ir organizuotą darbą iš milijardinių karo padarytų mums nuostolių. O mes, atstovai, dirbdami čia savo didįjį darbą, dirbkime jį nei akies mirksniui neužmiršdami, jog mes esame čia tik savo krašto žmonių valios vykdytojai. Dirbkime tą darbą taip, kaip reikalauja tie, kurie mus čia nusiuntė.”

Baigusi pirmininkė paskaitė sveikinimus. Po trumpos pertraukos pagal iš anksto padarytą susitarimą išrinktas Steigiamojo Seimo Pirmininkas Aleksandras Stulginskis (Krikščionių demokratų bloko atstovas). Jis padarė išsamią politinę ir ūkinę apžvalgą ir perskaitė Lietuvos nepriklausomybės deklaraciją. Visi dalyviai atsistoję jausmingai sugiedojo Tautos himną.

St. Seimo darbai

1920. V. 17. prasidėjo darbas. Išrinktas prezidentas iš 7 asmenų: be jau prieš tai išrinktų pirmininko ir pirmojo sekretoriaus Lado Natkevičiaus (Valst. liaudininkų atstovo), išrinkti vicepirmininku dr. Jonas Staugaitis (Valst. L.), antruoju vicepirmininku kunigas Justinas Staugaitis (Krikšč. dem.), antruoju sekretorium Petras Radzevičius (Krikšč. dem.) ir du sekretoriai patariamuoju balsu — B. Cirtautas (Soc. dem.) ir N. Fridmanas (žydų frakcijos). Sudaryta įvairios komisijos įstatymams leisti.

Neramiais pokariniaisiais laikais kalėjimuose buvo atsidūrę daug politinių ir kriminalinių kalinių. Seimas paskelbė jiems amnestiją.

St. Seimo darbai vyko labai sunkiomis sąlygomis. Tebėjo kovos su bolševikais, lenkais, su pastaraisiais vyko byla Tautų Sąjungoje. Nepaisant pavojų ir kartais didelių nuomonių skirtumų, kartų diskusijų, daug atlikta darniai bendradarbiaujant frakcijoms, tautinių mažumų atstovams. Per 29 nepilnus mėnesius išleista daugiau kaip 300 įstatymų, iš kurių svarbiausieji — Valstybės Konstitucija, monumentalinė žemės reforma, savos pastovios valiutos įvedimas, Lietuvos universiteto ir kitų mokyklų įsteigimas, įstatymai, lietuvių konfesijų reikalus, kariuomenę, Šaulių sąjungą, socialinę globą ir daug kitų.

Kai tik Seimas priėmė Valstybės Konstitucijos įstatymą, visos didžiosios valstybės pripažino Lie-

STEIGIAMOJO SEIMO MOTERŲ KATALIKIŲ FRAKCIJA 1921 m.; stovi iš k.: Ona Muraškaitė, Emilija Spudaitė-Gvildienė, Salomeja Stakauskaitė, (sėdi) Magdalena Draugelytė-Galdikienė.

tuva de jure. Lietuva tapo priimta Tautų Sąjungos nariu.

Moterys uoliai dalyvavo komisijose ir plenumo posėdžiuose.

St. Seimas užbaigė savo darbus 1922. X. 7.

Moterys atstovės

Moterų atstovių tarpe matome keletą jau seniai besidarbavusių Lietuvos visuomenės gyvenime, nusipelnusių dar kovos už savo spaudą metu, besireiškusių spaudoje ir socialinės globos bei kultūrinėse organizacijose. Bet kitos buvo dar visai jaunos, be didelės patirties, kaimo mokytojos, švietėjos, kurios tik Seime susipažino su platesnio masto visuomenės darbu.

Susipažinkime nors trumpai su St. Seimo narių moterų biografijomis, jų atliktais darbais.

Felicija Bortkevičienė (1873.IX.1 - 1945.X.21) — didžiausia Lietuvos visuomenės veikėja ir idėjinė kovotoja nuo pereinamojo šimtmečio pabaigos iki antrojo pasaulinio karo galo. Ji buvo kilusi iš lenkiškai kalbančių dvarininkų nuo Panevėžio, bet labai anksti tapo karšta lietuvių patriotė. Felicija mokėsi Kauno ir Vilniaus gimnazijose, daug skaitė ir buvo

labai išsilavinusi. Ištekėjo už inžinieriaus Jono Bortkevičiaus ir, apsigyvenusi Vilniuje, kartu su vyru įsitraukė į lietuvišką veiklą. Dar visai jaunutė spaudos draudimo metu bendradarbiavo su klaipėdiete Morta Zauniūte ir kitais knygnešiais, uoliai platino lietuviškus raštus. Bendradarbiavo "Varpe", "Ūkininke". Slapstant draudžiamą spaudą, pasižymėjo didele drąsa bei sumanumu. Per vyro santykius turėjo ryšių su valdžios pareigūnais, tad sugebėdavo konspiracijos būdu išgelbėti ne vieną policijos sekamą žmogų ir apsaugoti svarbų reikalą. Anksti liko našlė ir, vaikų neturėdama, visa pasišventė visuomenės veiklai. Jautrios širdies ji aktyviai veikė moksleiviams šelpti organizacijoje "Žiburėlis", "Kankinių kasoje", kuri globojo kalinius. Spaudą atkovojus, Felicija buvo viena svarbiausių "Lietuvos žinių" ir "Lietuvos ūkininko" organizatorių, leidėjų ir redaktorių. Pirmojo karo metu energingai rūpinosi Rusijos plotuose išblaškytais Lietuvos tremtiniais.

1918 m. pradžioje buvo bolševikų kalinama, o išleista grįžo prie spaudos darbo Vilniuje ir paskui Kaune. Būdama šviesaus ir praktiško proto, Bortkevičienė buvo ilgametė ir autoritetinga Lietuvos valstiečių liaudininkų partijos narė ir daugelio socialės globos organizacijų darbuotoja. Buvo ne kartą kalinama tautininkų režimo metu kaip atsakingoji "Lietuvos žinių" redaktorė. Ji padėjo įkurti akcinę bendrovę spaudai leisti "Varpas", buvo veikli motinoms ir vaikams globoti organizacijose.

Antrojo pasaulinio karo metu nebijodama pavojaus, tyli ir santūri Felicija Bortkevičienė globojo ir slapstė okupantų persekiojamus asmenis, žydus.

Nepamirštamas jos smulkus siluetas, kaip ji greitais žingsniais skubėdavo Kauno gatvėmis. Kiekvienas reikalingas patarimo, pagalbos, visad pas ją gaudavo.

Steigiamajame Seime ji negarsėjo iškaltomis prakalbomis, bet visad pagal sąžinę palaikydavo

G. PETKEVIČAITĖ

LIETUVOS STEIGIAMOJO
SEIMO ATSTOVĖS

M. GALDIKIENĖ

tuos įstatymų projektus, kurie atitiko jos nusistatymus. Viso jos gyvenimo tikslas buvo nepriklausoma, demokratinė Lietuva.

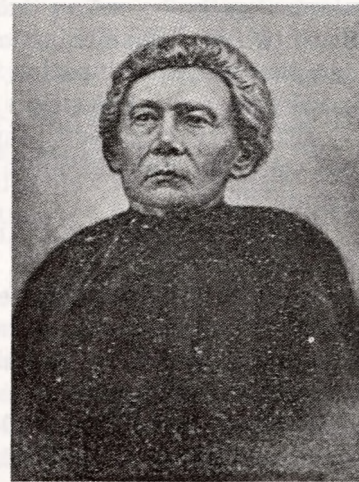
Gyveno ji labai kukliai. Mirė vieniša žiaurios okupacijos metu nusilpusi ir giliai nuliūdusi, kad jos idealai, kuriems ji taip nuoširdžiai dirbo, buvo griaujami ir niekinami. Palaidota Troškūnuose.

Magdalena Draugelytė-Galdikiene gimė 1891. IX. 26, mokytoja, visuomenininkė, gyviausiai pasireiškusi St. Seime moteris.

Gimė Bardauskų kaime, Vilkaviškio aps., daučiavaikėje Petro Draugelio šeimoje. 1910 baigė Marijampolės mergaičių gimnaziją, po metų — Obelių ūkio mokyklą, o 1915 m. Aukštuosius pedagoginius kursus Petrapily. Ten pat karo metu dėstė lietuvių kalbą Šv. Kotrynos mergaičių gimnazijoje, vėliau Trakuose, Gudijos ir Sibiro mokyklose.

Nuo 1918 m. išvystė plačią visuomeninę veiklą Lietuvoje. Lygiagrečiai bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje. 1905-6 m. lankė slaptus lavinimosi būrelius, ypač domėdamasi lituanistika. Nuo 1919 m. iki pirmosios okupacijos buvo Lietuvių katalikių moterų dr.-jos pirmininkė. 1919 m. išrinkta į Kauno miesto tarybą. 1923 m. aktyviai prisidėjo prie orga-

F. BORTKEVICIENE

nizavimo Lietuvių katalikų moterų organizacijų sąjungos, vėliau prie jos inteligenčių sekcijos — Moterų talkos. 1923-1936 m. Švč. Jėzaus širdies kongregacijos mergaičių mokytojų seminarijos, paskiau tos pačios kongregacijos gimnazijos direktorė. Nuo 1936 m. Katalikų veikimo centro vyriausios valdybos narys. Vokiečių okupacijos metu mokytojavo Taikomosios dailės institute ir Aukštesnioje Kauno technikos mokykloje.

Tremtyje, Vokietijoje, Galdikienė taip pat dirbo mokytojos darbą lietuvių stovyklose. 1947 m. dalyvavo Paryžiuje lietuvių šalpos dr-joje ir, nors pati vaikų neturėjo, uoliai talkininkavo Pasauliniam motinos globos sąjungai. 1951 m. įkūrė Pasaulio lietuvių katalikų organizaciją ir buvo išrinkta jos pirmininke. Gyvendama New Yorke, priklausė daugeliui organizacijų, kaip: Amerikos lietuvių katalikų organizacijų sąjagai, New Yorko ateitininkų ir sendraugių sąjagai, Europos moterų tremtinių tarybai ir kt.

Darbšti Magdalena Galdikienė aktyviai tebeseka lietuvių išeivijos visuomenės gyvenimą. Savo vyrui, žymiajam dailininkui Adomui Galdikui mirus, išleido gražią paminklinę, dailiai iliustruotą monografiją.

Steigiamajame Seime Galdikienė buvo drausminga krikščionių demokratų partijos moterų frakcijos narė, glaudžiai bendradarbiavusi su lyderiais, ypač su kun. M. Krupavičium. Dirbo švietimo, darbo bei socialinės globos ir knygyno komisijose, gyvai reikėsi plenumo posėdžiuose, ypač diskutuojant viešosios moralės ir socialinės globos klausimus.

1922. III. 1. posėdyje Galdikienė karštai kėlė dorovės ir šeimos reikšmę valstybėje ir kritikavo kitų siūlymus:

“... Pateiktas (konstitucijos) projektas nepakankamai konkretizuoja moterų teisių lygybę, tenka įnešti pataisymų į veikiančią Civilinį kodeksą... Konstitucijoje būtų vieta pabrėžti, kad baltųjų vergių kasta naikinama; tai būtų svarbiau negu naikinimas “cackų” (ordinų kariuomenėje) ir titulų. Prostitucijos reglamentacijos panaikinimas verstų daugiau susirūpinti pačius piliečius, savivaldybes ir valstybę doros klausimais...”

1922. VII. 1. posėdy ji apgailestavo, kad Lietuvos valstybės Konstitucijoje neminima našlaičių ir ligonių globa.

Galdikienė dalyvavo ir kituose demokratiniuose seimuose.

Emilija Spudaitė-Gvildienė, 1887. IX. 13, mokytoja ir visuomenės darbuotoja, pasaulį išvydo Topeliškių viensėdy, Klovainių parapijoje, Panevėžio apskr. Gimnaziją baigė Rygoje, nuo 1909 m. mokytojavo Lietuvoje, 1915-17 m. — Maskvos lietuvių mokykloje. Grįžusi į Lietuvą, taip pat moky-

tojavo Pakruojuje, Šeduvoje “Saulės” progimnazijoje ir kt. Kurį laiką studijavo V. D. universitete Humanitariniame fakultete. 1927-28 buvo Katalikų moterų dr-jos centro valdybos pirmininkė, dirbo ir kitose organizacijose.

Buvo sąžininga St. Seimo ir kitų seimų narė Krikščionių demokratų partijoje, moterų frakcijosje.

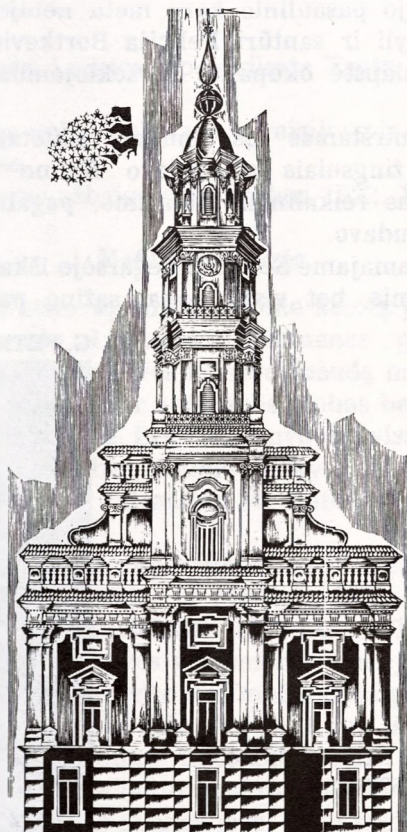
Nors seime kartais vykdavo gana aštrios kovos tarp katalikų ir liberalų, bet kai kraštui grėsė pavojus, ar buvo svarstomas koks bendras valstybės įstatymas, visos partijos dirbo vieningai. Pavyzdžiui, konflikto metu su lenkais 1920 m. rudenį, kada klasta buvo pagrobtas Vilnius ir Lietuvos valstiečių liaudininkų lyderis M. Sleževičius pasakė ugingą kalbą, įtikinėdamas atstovus, kad reikia šaukti visą kraštą gynybon, Emilija Gvildienė karštai jam pritarė. Ji mirė 1965. VII. 2. Lietuvoje.

Morta Lukošytė gimė 1896. IV. 17. Užupės kaime, Surviliškio vlsč., Kėdainių aps. 1916 m. baigė Panevėžio “Saulės” seminariją ir vėliau mokytojų kursus. Buvo pradžios mokyklos vedėja, energingai veikė ateitininkų ir pavasarininkų organizacijose, Katalikų moterų dr-joje ir Šaulių sgoje. Į St. Seimą įėjo tik 1933 m. vietoje išstojusio Krikščionių demokratų partijos atstovo.

Veronika Mackevičiūtė, Katalikų frakcijos narė — pavaduotoja.

J. PAKELIŪNAS

KAUNO ROTUŠE

Ona Muraškaitė gimė 1896. II. 15. Kybartuose, mokytoja. 1914 m. baigė Marijampolės “Žiburio” progimnaziją ir 1918 m. M. Yčo gimnaziją Voroneže. 1917 m. ateitininkų konferencijoje vykusioje Rusijoje, išrinkta į Ateitininkų centro valdybą sekretore, tuo pat laiku sekretoriavo Voronežo Krikičionių demokratų partijos centro valdyboje. Voronežo liaudies universitete dėstė istoriją. 1918 m. rudenį mokytojavo Marijampolės “Žiburio” gimnazijoje. Vėliau ištekojo už Račiūkaičio-Rato.

Steigiamajame Seime buvo užėmusi garbingą sekretorės vietą Seimo atidarymo posėdyje.

Gabrielė Petkevičaitė gimė 1861. III. 18. Puziņišio dvare, Panevėžio aps. Visuomenininkė, rašytoja, švietėja ir auklėtoja. Gydytojo duktė, būdama 12-os metų, neteko motinos ir buvo įpareigota globoti penkis jaunesnius broliukus. Taip per visą gyvenimą ji rūpinosi kitais, mažiausia savimi. Jos idealas tapo tarnauti tautai, nuskriaustiesiems. Mokėsi Mintaujos gimnazijoje, gerai mokėjo lietuvių, lenkų, rusų ir vokiečių kalbas, buvo labai išsilavinusi moteris. Vėliau išlaikė felčerio — savotiško paramediko — egzaminus. Išėjusi bitininkystės kursus, kaip slapivardį savo raštuose vartojo žodį Bitė. Dar spaudos draudimo metu pradėjo dalyvauti tautinio atgimimo sąjūdyje ir lietuviškoje spaudoje. 1893 m. įsteigė “Žiburėlio” dr.ją neturtingam jaunimui šelpti, padėjo organizuoti pirmąją lietuvišką spektaklį Palangoje, 1907 m. buvo pirmojo Lietuvos moterų suvažiavimo Kaune pirmininkė ir Lietuvos moterų sąjungos steigėja. Ilgai gyvenusi kaime ir miestuose, gerai pažino socialinę nelygybę ir tautinę spaudą. Pati kilusi iš Lietuvos dvarininkų, gerai pažino lenkų panieką lietuviams ir visą gyvenimą kovojo prieš šovinizmą ir žmonių išnaudojimą. Savo raštuose — grožinėje literatūroje, publicistikoje ir specifinėje literatūroje moterų klausimais kėlė humanistines idėjas. Buvo veikli valstiečių liaudininkų partijos narė. Artimai bendradarbiavo su J. Biliūnu, M. Pečkauskaite, P. Višinskiu, rašytoja Žemaite.

Pirmojo pasaulinio karo metu, kaip reta inteligentė likusi savo apylinkėje, gelbėjo vargstančius okupacijos priespaudoje, padėdavo savo patarimais. 1919 m. kurį laiką mokytojavo Panevėžio mergaičių gimnazijoje. Buvo daugelio organizacijų narė.

Steigiamajame Seime visų partijų atstovų buvo gerbiama ir laikoma aukštu moraliniu autoritetu. Svetimiems vėl užvaldžius Lietuvą, gelbėjo ir slapstė persekiojamus, žydus.

Mirė įskaudinta tautos tragiškos nelaimės vokiečių okupacijos metu 1943. VI. 14.

Salomėja Stakauskaitė gimė 1890. V. 20. Užliaušių kaime, Krakenavos valsč. 1902 m. baigė gimnaziją Liepojuje. Gyvendama pas brolių kunigą J. Stakauską Panevėžy, slapta mokė vaikus, vėliau

vadovavo “Saulės” seminarijai. Išvykusi į Varšuvą, studijavo pedagogiką Aukštuose moterų kursuose, kur susipažino su Froebelio sistema. Grįžusi į Panevėžį pirmojo karo metu, suorganizavo mokytojų kursus su lietuvių dėstomąja kalba, o 1918 m. rudenį — Jurbarke “Saulės” progimnaziją. Buvo veikli ir politikos srity, išrinkta į St. Seimą, kuriam uoliai dirbo keliose komisijose. Seimo kadencijai pasibaigus, grįžo į pedagoginį darbą.

St. Seimo moterų techninės darbuotojos

Birutė Grigaitytė-Novickienė, gimusi 1898. XII. 7. Būdama Protokolų biuro vedėja, gal labiausiai pasireiškė mūsų įstatymų leidžiamosios institucijoje. Tais laikais nebuvo dar rekordavimo mašinų, reikėjo kalbas užrašinėti ranka, čia pat besimokant stenografijos, todėl tekdavo užrašus kruopščiai tikrinti su pačiais kalbėtojais, kurių retas savo kalbas skaitydavo iš rašto, daugiausia ex promptu, ypač diskusijų metu.

Birutė Grigaitytė baigė 1915 m. gimnaziją Rygoje ir, prieš pradėdama darbą St. Seime, jau buvo išėjusi didelį visuomeninės veiklos stažą. Nuo 1919 m. Valstiečių liaudininkų partijos narė, 1917 m. atstovavo lietuvių Petrapilio seime, karštai gindama moterų teises. Nuo 1918 m. dirbo Lietuvos Valsybės Taryboje, o būdama St. Seimo tarnautoja, lygiagrečiai studijavo teisę Lietuvos universitete ir pati pirmoji moteris gavo 1924 m. universiteto baigimo diplomą. Gabi teisininkė, advokatė, juriskonsultė, kartu gyvai veikė socialinės globos organizacijose, Motinoms ir vaikams globoti sąjungoje.

Tremtyje tęsė spaudos darbą, organizavo Pabaltijo moterų Tarybą ir buvo išrinkta pirmoji jos pirmininkė, paskui Lietuvos Moterų klubų federacijos pirmininkė ir tos, kaip ir kitų organizacijų, spiritus movens.

Nors apie 30 metų surakinta sunkio ligos leisdavo dienas be judėjimo kėdėje, bet nenustojo dirbti visuomeniško darbo. Jos energiją ir šviesų protą užgesino tik mirtis 1973. XII. 14. B. Novickienė priklauso prie žymiausių Lietuvos moterų.

Aldona Grigaitytė-Andziulaitienė, Birutės Grigaitytės sesuo, taip pat sėkmingai dirbo St. Seimo raštinėje. Rusams okupavus Lietuvą, neteko vyro, pati su šeima buvo ištremta į Sibirą. Po keliolikos metų grįžusi, negavo darbo ir buvo priversta vėl kuriam laikui išvykti į Rusijos gilumą.

Magdalena Šmauskaitė irgi dirbo St. Seimo raštinėje. Vėliau, ištekėjusi už St. Seimo atstovo socialdemokrato Jono Pakalkos, reiškėsi Lietuvos diplomatiniam korpuse, uoliai supažindindama svetimtaučius su Lietuva.

Zenta Tenisonaitė

MĖNULIO PILNATIS

*Nejudantis šviesos ratas paišo
medžių šešėlius ant žemės.
Giliai vandeny sapnuoja žuvis
apie plaukiančius debesis.
Mėnulis krinta į vandenį,
ir tylą sugeria liepsną.*

Amžinybės Akis pasilieka.

RUDUO

*Abejingas ir saulėtas
lapų auksinis nuovargis.
Vandeningi debesys
liūdnai šildo žemę.*

*Mano kojos įaugo į žemės odą.
Mano rankos – auksiniai
paukščiai spindinčiame ore –
pilname melsumo.*

ATLANTAS

*Akiraty akiratis prapuola.
Tarp vandenyno ir dangaus –
karas ar taika . . .
Trys ratilai migloti.
Ir ore žiežirba.
Ir paukštis mėlynais
vestuviniiais drabužiais
audrą šaukia . . .*

Iš rinkinio "Vieniši vėjo vaikai"

VISATOS GARBINTOJAS

ZENTA MAURINA

(fragmentas iš "Miestai ir žmonės", autorė
Lietuvoje lankėsi 1937 metais)

Kai, atvažiuavau į Kauną, iš knygynų langų mane sveikino Rainio rinktiniai raštai, stebėtinai skambiai išversti, ir paveikslų galerijoje Tilbergo pieštas Rainio portretas, tėviškės šviesa įplūdo man į širdį. Rusų kalba šiuo metu yra ta, kuria senoji ir vidurinė latvių ir lietuvių karta gali susikalbėti, nes latvis, kuris nėra specialiai mokėsis lietuvių kalbos, supranta vieną kitą žodį, bet praktiškos minties negali suvokti.

Į Kauną atvažiuavau iš Paryžiaus sausio pabaigoje, kai Paryžiaus bulvaruose žibuoklių barai ir švelni vėsa miglotame ore jau dvelkė ankstyvu pavasariu. Bet Kaune snigo didelėmis snieguolėmis, ir termometras rodė —18° R. Aš sėdėjau mažame šiltame kambaryje ir klausiausi seniai negirdėtos sniego dainos, kas taip sutiko su šio miesto tyla, kurios nesutrikdo elektrinio tramvajaus triukšmas. "Tylu kaip Venecijoje", pasakė mano bendrakeleivis. Man patiko toks išsireiškimas, nors nieko nepasakiau. Venecijoje viešpatuoja tyla, kuri prislėgia net numirėlių, tyla, kurios praeitis stipresnė už dabartį, bet Kaune snaudžia dygi tyla. Čia viskas rodo į ateities suklestėjimą. Venecijos esmėje yra prabanga ir įmantrumas, bet Kaune yra abiejų šių prasmų kontrastas.

Kaunas — senas tvirtovės miestas, kur rusų laikais neleido statyti aukštesnių kaip dviejų aukštų namų, dabar gali didžiulotis su nepaprastai daug modernių ir dailių statybų, kurios linksmi kontrastuoja su senoviškomis žemomis tipiška miestelių lūšnomis.

Niekur taip ryškiai nematome, kaip pranyksta

ir sutrupa praeitis ir virš jos kyla nugalėtoja dabartis.

Miestas pasislėpęs giliame slėnyje. Nuo mažų kalvelių atsiveria puikus vaizdas į Nemuną ir jo tiltus. Per tą miestą yra perėję tiek daug svetimų priešų: ten Vytauto bažnyčia, seniausia Kaune (1400), kur Napoleonas, visagalis, liepęs įrengti arklidę, bet kai priėjo kartus bėgimas, įsakęs ją sudeginti, ir taip iš senųjų laikų išlikęs tik senas bokštas ir altoriaus galas. Ten pat netoli yra namas, kur sustojęs Napoleonas, ir priemiestyje kalvelė, nuo kurios jis stebėjęs mūšį. Karo muziejaus bokšto varpai kas vakarą ir rytą skelbia amžiną atminimą žuvusiems tiems, kurių ranka ir gyvybė išsaugojo tautą nuo svetimų galybių ir pražūties.

Kai kurios gatvės asfaltuotos, bet daug jų dar negrištų, ir čia vėl stebėtinai arti jaučiame praeitį ir dabartį. Klaidžiojant tyliomis, storai apsnigtomis gatvėmis, stebint tvarkdarius ir pasenusius vežikus, storais avikailiais apsivilkusius, kaimiškai apsirengusius šalančius mokinius, malonu prisiminti, kad šio miesto vardas kilęs iš meilės deivės Mildos sūnaus, kurio vardas buvo Kaunas. Mildos meilus švelnumas neregėmis vėliavomis plevėsuoja šiame mieste.

Vieną arbatėlės vakarą man teko pabuvoti kartu su filosofijos profesoriais, jaunais ir senais poetais, menininkais ir mane nustebino jų kuklumas ir drovumas, jų nuoširdus atbalsis ir jautrumas visuose kultūros klausimuose. Kaip visuomet, kai susirenka įvairių tautybių atstovai, pasikalbėjimų tema būna atskirų tautybių ypatybės. Bet lietuviai, tartum varžėsi kalbėti apie savo ypatybes, atrodo, kad šios ypatybės dar nėra įsisąmonintos. Tada, kaip ir per kitus vakarus, turėjau progos susipažinti su lietuvių inteligentija poeto ir profesoriaus B. Sruogos vadovybėje, kurio žavinga lietuvių kalba skamba tartum muzika. Jo kalnų aukštumų ilgesys, jo sudėtingas individualizmas, jo ypatingas drovumas, jo vidinė ramybė mane kvieste kvietė būti jo pasaulyje ne tik praeinančiu turistu, bet dėkingu svečiu. Prisimenant Kauną, mano ausyse aidi jo melodingos eilės:

O, sopulingoji,
O, maloningoji,
O, gailestingoji
Motina Viešpaties,
Melskis už mus.

Dažnai mes patys giriame latvių paprastumą, bet, palyginus su lietuviais, latvius negalima pavadinti kasdieniškais. Žinoma, negalima paneigti, kad mes kultūriniai esame toliau pažengę, tai itin jaučiame palyginus mūsų knygų pasaulį su mūsų brolių tautos knygų sandėliu. Ir tai suprantama,

jei prisimename, kad mūsų tėvynėje baudžiavinė santvarka panaikinta 1819 m. Pas mus su septintu dešimtmečiu prasidėjo tautinis aušros laikotarpis, o 1863 m. įvyko paskutinis didysis Lenkijos ir Lietuvos prieš Rusiją sukilimas, kuris pareikalavo daug kruvinių aukų ir tapo nustelbtas žvėrišku žiaurumu. Nuo to laiko prasidėjo Lietuvos tamsiausios dienos, uždraudė net spausdinti knygas lietuvių kalba lotynų raidėmis. Maldaknygės buvo spausdinamos Vokietijoje. Kai kurie žymūs lietuviai užsienyje, ypač Amerikoje, bėgdami nuo rusų priespaudos, spausdino knygas, kalendorius bei laikraščius ir kontrabandos keliu gabeno į tėvynę. Šiuos knygnešius rusų policija griežtai persekiojo, uždarinėjo į kalėjimus ir net trėmė į Sibirą. Ir tai vyko tais metais, kai mes jau turėjome Pumpurą ir Auseklį, o taip pat brolius Kaudzišus. Tokioje dvasios tamsoje Rusija laikė Lietuvą iki 1904 metų, kai lietuvių tautai vėl buvo grąžintas brangiausias turtas — žmoniško gyvenimo druska ir duona — rašto laisvė. Lietuvos tautinis atgimimas prasidėjo tik nuo 1904 metų, kai vėl galėjo pasirodyti knygos ir laikraščiai, spausdinami lotynų alfabeto raidėmis lietuvių kalba.

Iš istorijos mes žinome, kad lietuviai turėjo savo garsių kunigaikščių dinastiją, kuri per 250 metų valdė Didžiąją Lietuvą. Jos kūrėjas buvo Gediminas (1316-1341), kuris per visą savo amžių išlaikė savo protėvių tikybą ir Lietuvos sienas išplėtė iki Kijevo. Bet keistai, kad lietuvių gyvenime ir mene negalima įžiūrėti kariautojo drąsios ir sąmoningos įtakos. Žiūrėdama į lietuvių veidus, paveikslus, bažnyčias, gyvenimą ir knygas, besiklausydama jų kalbos ir dainų, mane stebina jų kuklumas ir tyli tolerancija. Aš nesutikau nė vieno lietuvio, kuris girtųsi, ir įsitikinau, kad pagyrūnas lietuvis yra „*contradictio in adiecto*“. Keli lietuviai paklausti, kokią ypatybę jie laiko sau būdingiausią, man atsakė su sunkiai išverčiamu žodžiu „*drovumas*“. Latviškas žodis „*pazemība*“ neišreiškia šio žodžio prasmės; artimesnis yra rusų žodis „*skromnostj*“, prancūzų „*modestie*“. Lietuviai man aiškino, kad šis žodis išreiškia nuošalumą, sujungtą su kuklumu. Gal kiekviena tauta turi būdingų neišverčiamų žodžių, kurie labiausiai pažymi tos tautos dvasią, ir kai prancūzų tautą apibūdina žodis „*seneritate*“, taip lietuvių — *drovumas*. Bet iškeliant šiuos samprotavimus, prisipažįstu, kad tokie apibūdinimai yra labai reliatyvūs ir negalima daugiapusišką tautos psichę per daug suprastinti, redukuojant jos sandarą tik viena ar kita ypatybe.

Bet pergyvenimas, kurį lietuvių tauta iki šiolėi yra ryškiausiai pareiškusi būdingomis formomis, yra lyriškasis idealizmas, sujungtas su panteizmu ir didžiu etiškų vertybių gerbimu. Patys lietuviai moka pasakoti, kad lenką nuo lietuvio geriausia

galima atskirti stebint, kaip abu tautų atstovai savo mažus sūnelius veda į mokyklą. Lenkas mėgsta griežtai kartoti: „Būk mandagus!“ — ir čia pasireiškia lenkų „šliachtos“ rūpestis dėl išorinės išvaizdos. Lietuvis savo sūnui sako: „Būk geras!“ — ir čia jaučiame mums latviams taip giminingą skaidrios širdies rūpestį.

* * *

Kai aš svečiavaus pas Romain Rolland, jis man kalbėjo, kad norėtų nuvažiuoti į Lietuvą susipažinti su Čiurlioniu ir parašyti apie jį knygą. Deja, karas sumanymą perbraukė brūkšniu. Bet jeigu Romain Rolland būtų parašęs savo knygą, tai Čiurlionis, kuriam muzika buvo visumos metafizinis substraktas ir kuris savo paveiksluose yra sukūręs neaprepiamą stebuklą, abstrakcinio meno pirmtakas, būtų žinomas visame pasaulyje. Bet šiandien jo giliai tragiška asmenybė, Van Gogh gimininga, jo mistinę visatą be specialistų pažįsta tik nedaugelis paslėpto grožio ieškotojų.

Ir po Uficijų ir Luvro Čiurlionio paveikslai nebublunka. Jam paskirtoji baltoji šventovė Kaune tartum stebuklas iškyla blankioje aplinkoje.

Snaudžia tauta kasdienio smulkmenose pati savo ilgesio nežinodama, bet staiga atsiranda vienas, kuris daugiau ir giliau jaučia ir savo sukurtą pasaulį iškelia taip aukštai, kad jį matytų ir toli už tėvynės sienų. Kas amžinybės ilgesiuose nori matyti spalvas ir linijas, kas visatos artumo intuicijoje ieško religijos, tas turi matyti Čiurlionio darbus.

Jis buvo vargonininko sūnus, ir vargonai gaudžia jo kūrinuose: „Ateik, eisime pasimelsti Dievui, nuausime kurpes, kad mūsų kojos išdrįstų paliesti amžinybės pievas. Būsime tylūs, kad jokia pienės sėklelė nenutrūktų nuo savo namų ir kad galėtumėm išgirsti žvaigždžių melodijas . . .“

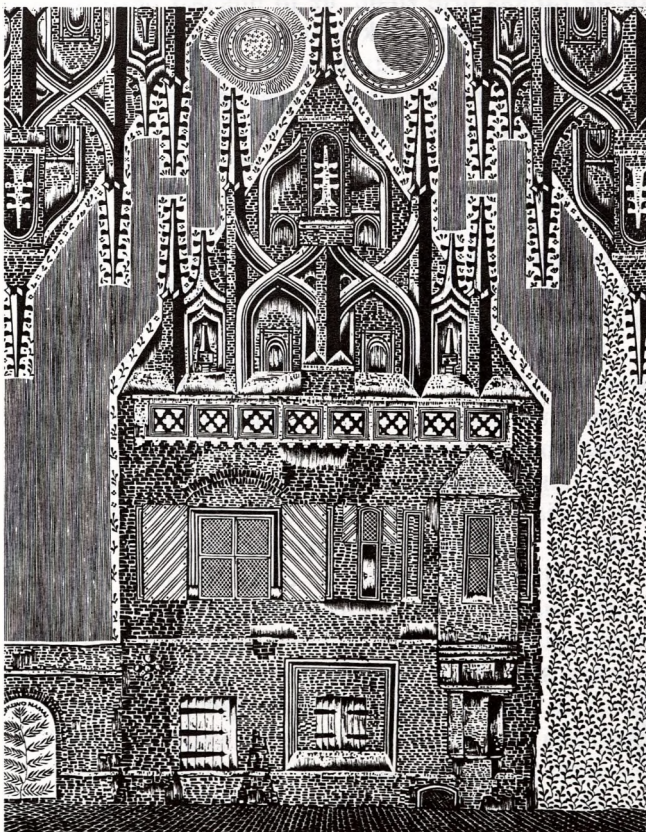
Beribė yra amžinybės mįslė, ir niekas nėra jos išsprendęs. Kas artėja prie jos, sudega didžios mįslės ugnyje.

Čiurlionio pasaulis nėra proto, bet virš proto ribų sutvertas. Kas jame gyveno, tas žino: negalima daryti tik tai, kas protinga, ir pražūti savo kelyje yra lengviau ir saldžiau, negu sustingti ant svetimų rankų išdalinto tako.

Dantė yra pasakęs, kad gudrus yra tas, kuris atsisako mažų dalykėlių, kad išvystų amžinybę. Čiurlionis neturi mažų dalykėlių, jis su Dievu kalbasi be tarpininkų, jis atsistoja stačiai prieš Dievą ir sako: „Čia aš esu, aš esu žmogus, bet negaliu likti vienas, jei Tu manęs neimsi už rankos, tad turiu pulti į bangas“. Ir jo kūrinuose Dievo rankų artumas jį verčia ekstazėje melstis ir džiūgauti (Allegro ir Scherzo paveikslai), bet kada Jis nutolsta, tada tenka klaidžioti vienam ir tada keliautoją apima neviltis (paveikslas Kristus).

J. PAKELIŪNAS — SENASIS KAUNAS
KATEDRA IR PERKŪNO NAMAI

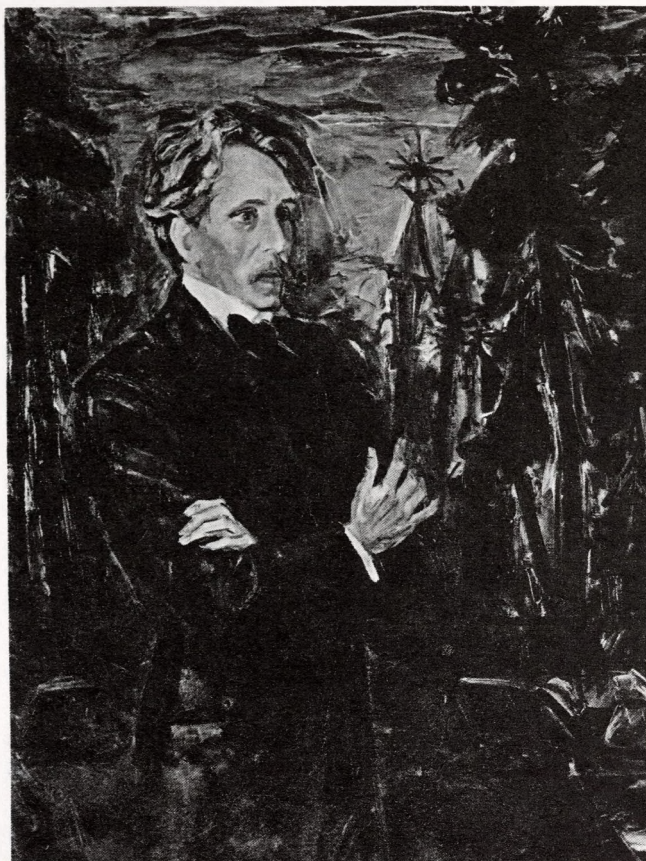
Mes gyvename, kad nugalėtume gyvulišką savyje, bet Čiurlionyje gyvuliško visai nebuvo ir todėl jam, kuris taip aistringai troško atsiliepimo ir užtarimo, kas lyg su rankos uždėjimu, kaip senieji magai, galėjo atimti skausmus, beveik neįmanoma buvo rasti jį suprantančių.

* * *

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis yra gimęs Varėnų miestelyje, Vilniaus gubernijoje, 1875 metais. Iš pradžių jis gyveno garsų pasaulyje ir jau trylikos metų amžiaus komponavo. 1900 m. baigė Varšuvos Konservatoriją. Viskas jam atrodė muzika ir kiekvieną žmogų, kiekvieną daiktą, kiekvieną augalą, kiekvieną vandens lašą ir pačią saulę jis girdėjo skambant. Tokia muzika, kaip skelbė mums Dantė, dangaus aukštybėse sulauks palaimintųjų. Bet ar negali atsitikti, kad kartais dangaus erdvių valdovas akimirksniui atklysta pas mus, kaip vien tik girdimas tarp kurčių, kaip šviesaregis tarp aklų, tegu ir kurčiai ir neregiai nujaučia šį tą apie pasaulį, kurio vartai jiems dar ilgai, o gal amžinai paliks užrakinti.

Baigęs Varšuvos Konservatoriją, 1901 metais jis nuvažiavo pasitobulinti į Leipcigo Konservatoriją. Jis ten pragyveno iš kuklių privačių pamokų ir būtų į užsienį negalėjęs išvykti, jei kunigaikštis Mykolas Oginskis, išgirdęs jį grojant ir supratęs, kad šiuo atveju nesuselpti jo pinigais reikštų užtikrinti sau vietą vienoje iš Dantės pragaro laužų. Tapybą Čiurlionis pradėjo, kai buvo jau žinomas pianistas ir kompozitorius. Nuo 1904 metų iki 1905 m. jis lanko Varšuvos Meno mokyklą, bet nėra patenkintas. 1906-1907 m. jis keliauja po Europą, apsigyvena Vilniuje ir intensyviai pasišvenčia menui. Per pastaruosius penkerius gyvenimo metus jis nupiešė virš 220 paveikslų, gilinosi į gamtos ir matematikos mokslus, astronomiją, skaitė storas psichologijos knygas, studijavo istoriją, rytų tautų religiją ir sunku apibūdinti jo nuveiktą darbą. Jį imponavo Kanto minčių aštrumas, Ničės saulės kultas ir jo kasdienybei paskelbtas karas, Dostojevskio kuklumas, Hofmano ir Poe šėlstančios fantazijos. Mieliausias iš visų rašytojų jam buvo Dantė. Dantės dieviškosios pakopos niekur taip aiškiai nematomos, kaip Čiurlionio paveiksluose, nors jis niekad nemanė iliustruoti Dantę. Bet žiūrint į Mergele iš Zodiako ciklo, man atrodo, kad ji yra atėjusi iš Dantės žemiškojo rojaus, o šaulys iš Teismo kalno.

Čiurlioniui menas tarnavo Dievui ir buvo kaip tarpininkas tarp Dievo ir žmonių. Jo religija buvo visata. Jam taip reikšmingas saulės ir žvaigždžių kultas, kaip jis buvo reikšmingas Dantei. Bet kad pabrėžtume abiejų didžiadvasių skirtumą, prisiminsime, kad Dantė buvo kovotojas, o Čiurlionis — ekstaziškas visatos garbintojas.

V. CIPLIAUSKAS

M. K. ČIURLIONIS

Čiurlionis savo darbe nežinojo poilsio. Jis organizuoja chorą, harmonizuoja lietuvių liaudies dainas, bet jos persotintos chromatizmu, sunkiai dainuojamos. Jausdamas savo lietuvių kalbos išsimokslinimo spragas, jis studijuoja lietuvių kalbą, ima pamokas pas žavėtinai gražią Sofiją Kymantaitę, kuri dar mūsų dienomis laikoma viena iš geriausių lietuvių kalbos žinovių ir gerbiamų rašytojų. (Jos „Aušros sūnūs“ su pasisėkimu buvo suvaidinti mūsų Nacionaliniame teatre). 1909 m. jie susituokė ir išvažiavo į Petrapilį, tikėdami didmiestyje rasti platesnę dirvą savo darbui. Bet likimas nebuvo lėmęs abiems sukurti savo gyvenimo stilių. Sofija Kymantaitė buvo apdovanojama gabumu ir grožiu, bet per jauna, kad jau tada suprastų savo vyro kosminiai mistinį pasaulį. Petrapilyje Čiurlionis susipažino su žymiais rusų menininkais ir, kaip anksčiau išstatydavo savo kūrinius parodoje Varšuvoje ir Vilniuje, taip dabar dalyvauja meno parodose Petrapilyje, Maskvoje ir Krokuvoje visur su dideliu pasisėkimu, bet po parodų viskas vėl nutildavo, it niekas apie jį nieko nežinotų. Pristoja ligos ir varganos šmėkla.

Jo tempera technika daugiausia pieštuose paveiksluose matome tas pačias formas problemas, kurias turėjo ir prancūzų modernistai, bet apie kuriuos Čiurlionis nieko nežinojo. Jo sfumato pri-

mena Leonardo paveikslus, bet jis buvo taip neturtingas, kad galėjo pirkti tik pačius pigiausius dažus, ir jau po dvidešimt metų po jo mirties jo paveikslai pradėjo nustoti švelnaus mirgėjimo. Daugeliui jų ėmė blukti jų gyvas ryškumas. Kokiu didžiu mastu ji domino formų problemas, apie tai liudija daugelis išlikusių škicų pvz. „Šaulio“ atstumas tarp šaulio ir paukščio škicuose vis kitoks. Jis daug mąstęs, kaip rasti nuotolį, kuris išreikštų didžiausią įtampą, bet kompozicija jau išsyk buvusi gatava. Jo paveikslų faktūra galima būtų sulyginti su Van Gogh, tik Čiurlionio spalvos daug gražesnės: kur jos išliko, ten jos žavi žiūrovą.

Tapyboje jis ieško laiko ir erdvės sintezės. Visur viešpatauja muzikaliai ritmiška tvarka. Jis bando visai išsilaisvinti nuo materialinio pasaulio ir, kaip muzikoje, kalbėti vien formų judesiais. Kartais vienas ir tas pats pergyvenimas nupieštas tai kaip žvaigždė, tai kaip snaigė, tai kaip liepsna ar gėlė. Iš žalsvai sidabrinės gelmės kyla nepermdaujamoms jėgoms, beformiai pavidalai, abstrakcijos transcendentinės būtybės.

Kaip Dantei ir taip pat mūsų Porukui, jam šios žemės ribos be galo siauros, su jūrų gelmėmis ir žvaigždynų sferomis dar nepakanka. Nebūtyje gimsta fantastiškai sparnuoti žvėrys, už saulės žuvis. Įsisiutusi jo fantazija ieško išsigelbėjimo didžioje tyloje: kalno viršūnėje sėdi vaikas, prieš jį auga pienelė, ta nužydėjusi, bet oras toks tylus, kad jokia sėklelė neatitrūksta nuo savo namų. Vaikas tiesia rankas prie žiedo, už jo plečiasi beribės tolumos. Dievas tam vaikui tiek pat artimas kaip ir gėlė, bet kad jį išgirstum, reikia tylėti. Ši paveikslą galima būtų pavadinti Lietuvių tautos dvasia.

Apie savo paveikslus jis nekalbėjo, jis neturėjo laiko jų vertinti ar įvertinti. Jei kuriam žiūrovui paveikslas patiko, jis, kaip ir Van Gogh, jį padovanojo ir taip daugelis jo paveikslų yra išdovanoti nežinomas rankas. Grožio ir bekraštybės demono apsėstas, jis per savo paskutinius ketverius metus nieko kito nedarė kaip tik piešė.

Mums pasaulio paprastiems sutvėrimams dangus yra atskirtas nuo žemės ir, juo mes kasdieniškesni, juo aštriau ši riba mums jaučiama. Šešias dienas mes gyvename žemėje ir septintą kai kada kiek pagalvojame apie dangų. Bet Čiurlionis peržengė šią ribą, jis skynė iš dangaus žvaigždes kaip gėles ir žaidė su neregėtais perlais jūros gelmėse.

Čiurlionio paveiksluose rieda tas pats riedulys, kuris sukasi ir virpuliuoja Dantės rojuje. Visuma jam lygiai kaip ir Dantei buvo judėjimas ir muzika. Viskas skamba ir teka, mainosi diena ir naktis, šiluma ir šaltis, giedra ir lietus, gėris ir blogis. Čia išsipildo tai, ką sanskritų kalba vadina „vivartha“ — amžinas veiksmas.

Jo jausmai skambėjo, tas skambesys turėjo

spalvas, o tos spalvos dainavo. Kiekvienas garsas jam rodėsi atskira spalva, ir šiuo atveju kultūros pasaulyje jam giminiausias buvo Skriabin'as, kurs ir garsų akordus matęs skirtingomis spalvomis.

Plačias dimensijas jis duodavo paveikslams, bet į muziką — savo ezoternines preliudijas, eses (Essais mizicaux), į simfoniją "Jūra", į simfoniją "Miškas" jis rutuliuoja impresionistiškas mintis, meldžiasi ir laukia, kad didelės pranašystė atsivertų jam. Užia amžinybės bangos, byra neišspręsti klausimai kaip žvaigždėti lašai, verkia disharmonija, nes atsakymo niekas nežino: aukso tiltas, pradėtas statyti iš vieno krašto, lieka pakibęs ore. Beprotybės debesis artėja.

Jo melancholiškai demoniška muzika, kuri kelis dešimtmečius prieš savo laikotarpį artima Šopenui ir Skriabinui, bet dar artimesnė jo paties iracionalinei būtybei. Yra žmonių, kuriems Dievas yra labai mažai davęs, atrodo, Dievas juos pamiršo apdovanoję gyvenimui riekalingais gabumais, bet yra ir tokių žmonių, kuriems duota labai daug — toks yra Čiurlionis. Indas, kuris vadinasi žmogaus kūnas, nepajėgia išlaikyti per daug didelio slėgimo svorio — tas lūžta, kaip palūžo Čiurlionis, pasiekęs vos 34 metus amžiaus. "Beprotis", sakė žmonės, bet dieviškos sferos jį laikė savuoju.

Lyg savotiška nuojauta atrodo jo paskutinis kūrinys — "Kapinės", kur nėra tradicinių krikščionių bažnyčios kryžių, bet savotiški lietuvių kryžiai

baltos vasaros nakties prieblandoje, kurie lyg šaukia praeivį pas save, o horizonto pakraštį pradeda aušti ryto šviesa.

1910 metais jo galvos skausmai darosi nebepakenčiami, o garsų ir spalvų mišinys ryškesnis už kūrėjo norą. 1911 m. kovo mėn. 28 d. (tais pačiais metais kaip ir Poruks) jis miršta psichiatrinėje ligoninėje nuo smegenų kraujaplūdžio. Jis palaidojamas Vilniaus kapuose ir, atrodo, vien todėl jau yra suprantamas lietuvių nenuilstamas noras atgauti šį miestą, nes Čiurlionis savo tautai yra atvėręs vartus ne vien į Europą, bet ir į amžinybę. Tiesą pasakė Richardas Rudzitis, Čiurlionio visatos pasaulio sąvokos žinovas: "Čiurlionis paliko ir mums gyviems savo ugninę dvasią, nepamirštamą ugninę šauksmą ieškoti amžino grožio, įeiti į pasaulį, sutapti su juo ir pavirsti dvasia" ... (R. R. "Garbintojai ir kovotojai", psl. 207).

Iš latvių kalbos vertė A. Tenisonas

Dr. phil. latvių rašytoja Zenta Maurina, atšventusi savo 80-ties metų jubiliejų, mirė 1978 m. balandžio mėn. 25 d. Korcingene, Švarcvalde. Latvių literatūroje po poetės Aspazijos, ji buvo viena iš žymiausių latvių moterų rašytojų. Taip pat ji rašė knygas ir vokiečių kalba ir priklausė prie žinomų vokiečių autorių. Ji buvo numatyta kaip vokiečių kandidatė Nobelio premijai. Z. Maurina lankėsi Lietuvoje ir savo knygoje aprašė keliones ir susižavėjimą dail. ir muz. Konstantinu Čiurlioniu.

M. K. ČIURLIONIS
KOMPOZICIJA

MOTERYS KARINĖJE

TARNYBOJE

P. GAUCYS

Vyrams vis mažiau ir mažiau berodant norą stoti į savanorių kariuomenės eiles, o moterų išlaisvinimo judėjimui reikalaujant visiškos lygybės su vyrais, JAV karinė vadovybė, prieš savo norą, ryžosi pasinaudoti tuo moterų nusiteikimu, kad su jų pagalba galėtų užpildyti praretėjusias eiles.

Pastaraisiais metais vis mažiau kvalifikuotų vyrų stojant į karinę tarnybą, gynybos planuotojai įvairiais būdais stengiasi išspręsti moterų vaidmenį kariniuose daliniuose. Jeigu jų pastangos bus sėkmingos, daugelis varžtų panaudoti moteris kaip kareives, jūreives ir lakūnes bus panaikinti. Kongresas pakeitė įstatymą, draudusį moteris priimti įvairioms pareigoms karo laivynė ir karo aviacijoje. Kariuomenė pakeitė laikyseną, smarkiai varžiusią moterų vaidmenį pafrontėje ir fronto linijose.

Dar prieš tų varžtų atšaukimą moterys buvo priimanamos į kariuomenę dar niekur nematytu dideliu mastu taikos meto sąlygose. 1971 m. buvo 30.000 moterų, įstojusių į kariuomenę, kas sudarė 3% visų karių. Nūdien jų skaičius jau prašoko 110.000 ir sudaro beveik 6% visų tarnyboje esančių karių. Į tą skaičių įeina ir 15.000 moterų karininkių. Panaikinus visas kliūtis, susijusias su jų panaudojimu kautynėse, tikimasi, kad moterų skaičius kariuomenėje pasieks 200.000 ir sudarys 11% visos kariuomenės. Jokia kita valstybė neturi tiek daug moterų savo kariuomenėje. Taip pvz. Sovietų Sąjunga dabar turi tik 10.000 moterų tarp 4 milijonų savo karių. Izraelyje, kur moterys 1948-49 m. kovojo greta vyrų nepriklausomybės kare, moterys vis dar tebešaukiamos į karių eiles, bet joms taikoma daug įvairių palengvinimų ir jos nebeskiriamos į kautynių dalinius.

Krašto gynybos vadovybę pavėluotai paskatino

G. ROZINIENE

JAUNAMARTE

remti moterų išlaisvinimo judėjimą savanorių vyrų trūkumas, kuris kelia abejones dėl savanorių kariuomenės principo įgyvendinimo. Šeštam dešimtmetyje smarkiai sumažėjęs gimimų skaičius, trūkumas 18-mečių jaunuolių — būsimų karių pagrindo — visą laiką mažės iki 1990 metų. To amžiaus jaunuolių skaičius nuo 2,1 mil. 1979 m. nukris iki 1,7 mil. 1987 m. Kasmet kariuomenei papildyti reikia 225.000 naujokų, kurių jokių būdu neįstengiama privilioti, ypač dabartinio gerbūvio laikais. Pentagono duomenimis, dabar kariuomenėje yra 800.000 vyrų mažiau nei numatyta. Be to, tų kareivių išsimokslinimas ir gabumai žymiai menkesni ir vis krinta nes dauguma naujokų yra negrai. Iš to seka išvada, kad jeigu nori įvykdyti savo įsipareigojimus pasaulyje, būtinai turi keisti dabartinę savanorių verbavimo sistemą, t.y. sugrįžti į privalomą karinę tarnybą.

Kadangi ji dabar būtų labai nepopuliari ir sukeltų didelį šaukiamo amžiaus vyrų nepasitenkinimą, stengiamasi į kariuomenę priimti daugiau moterų, kurios vis labiau veržiasi į karinę tarnybą ir kurioms verbuoti mažiau reikia išlaidų. Maždaug tiek pat kainuoja užverbuoti gerai kvalifikuotą moterį, kaip ir menko išsilavinimo vyrą. Specialistų manymu, be jokios žalos dabartinei karinei praktikai kariuomenėje galėtų būti 400.000 moterų. Tačiau norint to pasiekti, esą reikėtų joms skirti vis labiau pavojingas pareigas, t.y. reikalui esant leisti dalyvauti ir kautynėse. Dabartinis įstatymas joms draudžia jose dalyvauti sausumoje, jūroje ir ore. Sausumoje jos gali būti kautynių lauke, išskyrus pirmas fronto linijas, tankus ir sunkiąją artileriją. Jos yra apmokomos individualiai gintis, dalyvauti dalinio apsigynimo kovose, dalyvauti pagalbinuose

vienetuose. Pagal naują tvarką dabar jos skiriamos į įvairias pareigas, galinčias jas įtraukti į aktyvią kovą. Jos apmokomos šokti su parašiotu, lipti į telefono stulpus, vairuoti sunkvežimius, taisyti tankus ir paruošti helikopterus. Jeigu anksčiau moterys kariuomenėje būdavo panaudojamos daugiausia tradiciniams darbams, kaip pvz. raštinių mašininkės, slaugės ir dantų technikės, dabar paskubom einama prie kitų darbų, nuo seniausių laikų atliekamų tik vyrų. Tiriant moterų fizinę jėgą, svarbiausiu dalyku laikoma nustatyti, ar jos gali pakelti 70 svarų svorį į 6 pėdų aukštį. Daugelis moterų ir netgi kaikurie vyrai negali tiek pakelti. Materiai galint tiek pakelti, kiekvienas darbas aviacijoje jai yra prieinamas. Dabar, pakeitus nuostatus, moterims leidžiama būti lakūnėmis tarnautojų lėktuvų, nors jie ir gali patapti priešų taikiniu.

Moterys apmokomos būti didžiųjų atominių raketų įgulų narėmis. Ištikus atominiam karui, gali atsirasti, kad moteris gali pasukti kontrolinį raktą ir paleisti į erdvę mirtį nešančią atominę raketą.

Kitokio pobūdžio tvarka veikia karo laivynas. Jeigu pvz. visi taisymo darbai dirbtuvėse ir dokuose būtų pavesti moterims, tai jūreiviai visą laiką turėtų išbūti jūroje, o tai sudarytų daug sunkių dorovinių problemų ir mažai kas benorėtų būti jūreiviu. Norint to išvengti, kongresas prašomas leisti moterims lankyti jūrų akademiją ir po 2 metų būti skiriamom į daugelį pareigų karo laivyne. Tada jos galėtų tarnauti pilnateisėmis įgulų narėmis transporto laivuose ir laikinai, taikos metu, lėktuvnešiuose, naikintuvuose ir kt. Kai bus gautas leidimas, laivyno vadovybė planuoja priimti 1000 moterų į 60 laivų, kad patirtų, kaip jos laikosi jūrose. Jeigu tas mėginimas pavyks, palaipsniui moterys pataps pilnateisėmis sistemos narėmis ir galės tarnauti įvairiose pareigose daugelyje laivyno vienetų.

Karinę vadovybę neramina du sunkiausi ir svarbiausi klausimai: kaip moterys laikysis pavojaus metu ir kaip išgyvens jausminę kautynių lauko įtampą. Į tą klausimą taikos meto sąlygose neįmanoma atsakyti. Antras klausimas yra toks: ar kariuomenė, sudaryta iš didelio skaičiaus moterų bus pakankamai kovinga ir ar galės atsispirti ir nugalėti galimą priešą. Karinė vadovybė bijo, kad JAV visuomenė nėra pakankamai įsisąmoninusi, iki nekils karas, kiek daug moterų yra įsijungusių į karines jėgas. Kai Vietnamo karo metu aštuoniolikamečiai jaunuoliai buvo pašaukti, jų išėjimas iš tarnybų mažai tebuvo jaučiamas. Tačiau, jeigu ateities kare moterys bus pašauktos į karinę tarnybą, tūkstančius aukštai kvalifikuotų moterų darbų nebus kam perimti. Svarbi yra ir nėštumo problema. Laikoma, kad apie 8% moterų gali būti nėščios tuo pačiu metu, kas staigaus konflikto

atveju sudarytų nemažą sunkumą. II-jo pas. karo metu kariuomenėje tarnavo 266.000 moterų. Dauguma jų dirbo užfrontėje, kas įgalino lengviau tą problemą spręsti. Bet dabar, kai stengiamasi moteris pilnai įjungti į visas ginklų rūšis ligi šiol niekad taikos metu nepraktikuotais skaičiais, išskyla naujos anksčiau nepatirtos problemos.

Žinia, nevisos moterys pritaria moterų dalyvavimui kautynėse. Griežtai skirtingas jų nuomones ryškiai išsako dviejų JAV kariuomenės generolių pasisakymai. Generolė majorė Jeanne Helm yra nuomonės, kad moterys gali būti kovos lėktuvų įgulų narės, bet svarbiausia jos gali dalyvauti pėstininkų kovos fronte. Anot jos, moterų tarnyba kariuomenėje neišvengiama, nes tokia yra mūsų kultūros eiga. Generolė Helm neigia tvirtinimą, kad didesnis skaičius moterų fronto linijose gali susilpninti kariuomenės veiksmingumą ir eventualaus priešų gali būti laigomas amerikiečių kariuomenės ryžto susilpnėjimu ir jų karinių jėgų sumenkėjimu. Į tą priekaištą ji atsako, kad II pas. karo metu daug moterų kovojo pirmose fronto linijose ir vairavo kovos lėktuvus.

Gen. Helm manymu, nebūtinai moterys turi dalyvauti kautynėse. Aviacijoje yra tūkstančiai darbų, kuriuos jos gali sėkmingai dirbti, nemažiau jų yra ir kitų ginklų rūšių daliniuose. Vyrų nepalankumas ir jų moterų diskriminavimas, stipriai reiškėsis anksčiau, dabar išnyko. Ateis laikas, ji tvirtina, kada moterys bus atskirų dalinių vadės ir eis svarbias pareigas štabuose. Jos įsitikinimu, nusiteikimas, kad moterims nepritinka tarnauti kariuomenėje, po truputį mažėja. Atsižvelgiant į ateities reikavimus, būtina vis daugiau moterų įjungti į karines pajėgas, nes priešingu atveju reikės grįžti į priverstiną karinį prievolės atlikimą.

Visiškai kitokios nuomonės yra brigados generolė Elisabeth Hoisington. Pirmiausia, ji griežtai priešinga moterų dalyvavimui kautynėse. Nors ji pati jose niekad nedalyvavo, tačiau iš vyrų pasisakymų ji žino, kad "tai pragaras". Sviediniai nukerta karių galvas, nuplėšia rankas ir kojas, kančios tokios baisios, kad daugeliui metų pažeidžia vyrų gyvenimą. Yra didelis blogis, kad vyrai turi tai kęsti. "Argi mes norime, kad tuos baisumus kęstų ir moterys?" klausia ji. "Man įkyrėjo klausyti," sako ji, "visokių išvedžiojimų ir skaityti studijas, tvirtinančias kaip daugiau moterų turėtų būti panaudota kautynių daliniuose. Studijos negali aprašyti kovų Vietnamo džiunglėse ir šaltuose Korėjos kalnuose poveikio matant užmuštuosius, mirstančius ir baisiai sužeistus. Aš neabejoju, kad kariuomenėje yra moterų, galinčių baigti kautynių kursą, iškęsti tris dienas ar tris savaites, kaip bet kuris vyras. Bet per visą savo gyvenimą aš nepažinau daugiau kaip 10 moterų, galinčių iškęsti tris mėne-

TAUPYMAS NAMUOSE

BR. ŠIMKIENĖ

sius tikrų kautynių sąlygų betkurioje ginklų rūšyje. Aš manau, kad įstatymas ir toliau turėtų moterims drausti dalyvauti kautynėse ne todėl, kad jos yra moterys, bet todėl, kad vidutinė moteris fiziniai, protiniai ir jausminiai negali tinkamai pasireikšti kautynių sąlygose per ilgesnį laiką. Taip pat ir valstybė neturėtų leisti moterims imtis tokio patyrimo, kuris yra toks nusiaubiantis ir paliekąs tokias baisias žaizdas — fazines bei dvasines. Moterų dalyvavimas kautynėse gali nusmukdyti kariuomenės veiksmingumą. Moterys negali būti tokios agresyvos, kaip vyrai, nei tokios stiprios ir patvarios ilgesnio laiko įtampoje. Ilgai besitęsiančiose kovose su priešu kariai su tokiais trūkumais bus silpni kovotojai. Šalia to, reikia atsižvelgti į moterų-vyrų maišymo tokiose aplinkybėse, kaip kautynės, pasekmes. Moterų ir vyrų santykiavimas yra patapęs problema ir gali sudaryti brangiai kainuojančių nukrypimų”.

Į priekaištą, kad tai būtų suvaržymas moterų galimybių gauti darbą, generolė Hoisington atsako, kad šį klausimą reikia spręsti ne išeinant iš moters galimybių gauti darbą ar jos lygių teisių, bet išeinant iš to, ar tai moteriai pritinka ar ne. Mes neturime leisti žmonėms, neturintiems karinio ar kautynių patyrimo spręsti. Mes turime pasitikėti vyrais, turinčiais tokį žinojimą bei patyrimą. Tik jie žino žmogaus išgyvenimus, kovojant veidas į veidą su priešu, ir kokios tam reikia ištvermės ir nuotaikos. Klausk, ji sako, kiekvieną kovose patyrusį karininką, ar jis norėtų, kad jo duktė būtų paskirta į kautynių dalinį, kur ji gali būti sviedinių sudraskyta, sunkiai sužeista ir paliktą amžinu invalidu.

Viso šito nepaisant, atsiranda nemaža moterų, stojančių į kautynių dalinius. Šitokį jų ryžtą paskatina ne tik noras susilyginti su vyrais, bet ir troškimas patirti, kas jų dar nebuvo išgyventa, anksčiau moterims nebuvo leidžiama, visiškai neįmanoma.

Kaip iš dviejų moterų generolių pasisakymų matome, viena jų laikosi dabar labai madingo visiškų moterų lygybės šūkio ir leidžia moterims ne tik atlikti visus karių dirbamus darbus, bet ir dalyvauti fronto kovose; kita gi, priešingai, mato, kad karyba ne moterims skirtas amatas ir todėl joms nepritinka dalyvauti kautynėse. Nieko nebijančias moteris vilioja nauja atsiradusi galimybė pasižymėti ir gerai uždirbti, nekvaršinant galvos, kas gali įvykti ateityje. Tačiau dauguma vyrų ir moterų pritaria gen. Hoisington pažiūrai.

Netolimoje praeityje, dar šio šimtmečio pradžioje, atsikėlusioje amerikietė šeimininkė, pakūrusi viryklą, ruošė šeimai pusryčius: kepė blynus, ar virė košę. Išleidusi vyrą į darbą ir vaikus į mokyklą, suplovusi indus ir patvarkius kambarius, ilgai skalbė ir išplovus išnešė į lauką džiovinti saulei ir vėjui . . .

Seniau namų ruošos darbams reikėjo skirti daugiau laiko ir sunkiai dirbti. Dar ir nūdienais laikais kituose kraštuose, o ir dar kai kur šiame krašte moterys tebesiruošia sunkiai dirbdamos. O sakoma, kad žmogui sunkiai dirbti nereikia. Dienraštyje “Draugas” V. Ramojus rašė, kad vienas praturtėjęs lietuvis, angliakasio sūnus, išaugino 9 vaikus, bet palaidojo savo penkias žmonas! Netenka abejoti, kad moterims seniau buvo ne tik sunku gyventi ir šeimininkauti, bet ir pavojinga tapti motina.

Šiais laikais amerikietė moteris dienos bėgyje ruošiasi apytikriai sekančiai. Kavą verda elektriniu kavinuku, kiaušiniene kepa elekt. keptuvėje, duoną skrudina elekt. krosnelėje, maisto liekanas sumala elekt. malūnėliu . . . Nusipraususi plaukus džiovina ir sušukuoja elekt. įrankiais, apsirengusi sėda į mašiną ir išvažiuoja į darbą. Grįžusi iš darbo, vakariene greitai paruošia, jei nori ir jei turi, naudodama elektroninę krosnelę (esą 12% amerik. namų turi elekt. krosneles), visos dienos vartotus indus išplauna ir džiovina mašina . . . skalbinius išplauna ir džiovina mašinomis, kilimuotas grindis išvalo elekt. siurbliu . . . Visiems namų ruošos darbams — virtuvės ir namų tvarkymui yra mašina, kuri palengvina, pagreitina ir pavaduoja rankų darbą.

Šiais laikais nors moterys fiziniai lengviau dirba, pasinaudodamos mašinomis, tačiau moterys su šeimomis ir dirbančios už namų turi vis skubėti, važinėti, planuoti, kad šeimos reikalai ir darbai mažiausiai nukentėtų, ir todėl gyventi nuolatiniame

J. PAUKŠTIENĒ

SKALBĒJOS

įtampoje, dažnai be gero dvasinio ir fizinio poilsio. Taigi, iš šio taško žiūrint, ir nūdien tos moterys dirba sunkiai.

Pagrindiniai namų įrengimo — aptarnavimo elektriniai ar mechaniniai reikmenys Amerikoje pradėta plačiau vartoti po pirmojo pasaulinio karo. Jau tada žinojome, kad dauguma amerikiečių nelaiko tarnaičių, kad pačios viską pasidaro namuose, nes mašinos ir tinkamas namų įrengimas pavaduoja pagelbinį rankų darbą. Mat, šiame krašte tarnaičių profesijos kaip ir nėra, nes samdyti tarnaitę ir būti kieno nors tarnaitė visuomeniniu ir ekonominiu požiūriu šiame krašte nepriimtina. Tik Hollywoodo žvaigždės ir šiaip turtuoliai samdo virėjas ir namų prižiūrėtojas. Betgi čia reikia pastebėti, kad yra šeimų, kurios retkarčiais naudojasi ateinančiomis pagelbininkėmis, ar kviečia vad. grupinius (po 4-5 žmones) namų valytojus, kurie per trumpą laiką pagrindinai išvalo namus.

Laikui bėgant ir mokslui progresuojant, naujus technologijos išradimus imta vis daugiau pritaikyti gyv. namų įrengimams ir šeiminkavimo darbams pagreitinti bei palengvinti. Iki šiol jau prigalvota tiek daug visokių namų ūkiui mechaninių įrankių, mašinų ir vis naujų rinkoje pasirodo. Beveik vi-

siems darbo veiksmams namuose, jei nori, yra mašina. Nebereikia savo jėgomis kapoti, piauti, smulkinti, sukti, plakti, minkyti, trinti, maišyti . . . Nebereikia net galvoti, atsiminti — mašina pavaduoja. Kitų naujoviškų virtuvinių reikmenų, kaip elekt. viryklę, nebereikia net valyti — pačios išsivalo! Tačiau nebūtinai tie visokie reikmenys reikalingi ar naudingi, nes kaikurie nepateisina savo paskirties ir išlaidų juos vartojant. Iš tų naujoviškų virtuvinių reikmenų, rodos, yra gana populiarūs įvairūs maisto smulkintojai (Food Processor), blenderiai ir elektroninės krosnelės. Žinoma, šie aparatai yra naudingi ir geri, jei yra saugūs pagelbininkai dirbančiai šeimininkei ir bendrai tai, kuri daug verda. Pirmaisiais aparatais maisto porduktus susmulkina, sumaišo ir elekt. krosnelėje greitai iškepa. Valgis paruošiamas ekspresiniu būdu. Atsirado tokiame greitame virimui ir nauji receptai ir kai kurių šeiminkų neva mėgiami, nes senieji nusibodę. Dr. Mayer, matinimosi ekspertas, net giria maistą greitai, be ilgo virimo paruoštą, nes ir vitaminai mažiausia nukenčia, ir pasilieka šviežias maisto skonis.

Labai svarbus atsiradęs energijos išteklių taupymo reikalas verčia pramonininkus namų priemo-

nes gaminti ekonomiškai. Todėl dabar žiūrime, kad mašina būtų taupi, patogi, tiksli, efektyvi — produktyvi. Su tokiomis kvalifikacijomis dabar mašinos randamos ir siūlomos prekyboje.

Šiais laikais daug dėmesio ir reikšmės namų išplanavime skiriama virtuvei. Moderniška virtuvė, su visokiais įmantriais įrengimais, naujomis technologijomis medžiagomis ir mašinomis, galima sakyti, yra pati svarbiausia ir įdomiausia patalpa namuose. Tai namų atrakcija, namų centras, kur visa šeima praleidžia daug laiko — dirba, mokosi, pasikalba, valgo ir dargi pakviečiami artimieji draugai prie šeimos stalo. Visas blogumas tame, kad tų išgarsėjusių amerikietiško virtuvių įrengimas yra brangus ir kad visokios mašinos naudoja energiją, kurią dabar reikia taupyti ir, kaip pranašaujama, dar labiau reikėtų ateityje. Žmonių pasaulyje vis daugėja, o energijos šaltiniai, gaunami iš žemės, vis mažėja. Taip pat mažėja ir gero, neužteršto vandens kiekiai. Šaukte šaukiama, kad gamtos gėrybes reikia taupyti.

Namų ūkio ekonomikėms, ypatingai mokytojoms, atsirado naujas jų veiklai uždavinys — tai energijos taupymo problema. „Home Economics“ žurnaluose energijos taupymo reikalas plačiai tyrinėjamas ir svarstoma, ką patarti šeiminkėms, kad jų palengvėjęs darbas namuose ir atsiectos patogesnės gyvenimo apytovos mažiausiai nukentėtų. Prieinama išvados, kad atėjo laikas ir pribrendo reikalas amerikiečiams keisti gyvenimo būdą — stilių, nes per toli nueita. Svarstoma, kad net gali tekti žengti koki žingsnį atgal, arba bent tuo tarpu sustoti kur dabar esama. Išvedžiojama, kad atėjo laikas ir šio turtingo krašto žmonėms išmokti ir priprasti taupyti.

Galima teigti, kad gyvenimo būdo ir tradicijų kūrėjos ir puoselėtojos šeimose yra moterys — šeiminkės. Moterys daug perka. Perka šeimai maistą, daiktus namams. Tvarko ir puošia namus, ruošia balius, šeimos šventes. Prižiūri ar nustato santykius su giminėmis, kaimynais, visuomene. Paprastai minėtuose reikaluose ir sprendimuose turi balsą šeimos nariai, vieni daugiau, kiti mažiau, betgi praktikoje daugiausia darbų ir sumanymų atitenka šeiminkėi. Taigi, šeima yra faktinis veiksnys — įrankis, kuris kuria, išlaiko, ar keičia visuomenės tradicijas ir papročius. Todėl namų ekonomikės, kurių šiuo metu esą apie 78 tūkstančiai, užsideda pareigą joms prieinamais keliais įtaigoti šeimas, aiškinti mokiniams energijos taupymo reikšmę ir didelę reikšmę šiam kraštui. Paprasčiausiai

visi šeimos nariai, o ypač šeiminkės, galėtų sutaisyti energijos, o tuo pačiu ir sau pinigų, taupiai vartodamos ruošos darbams mašinas ir visas namų aptarnavimo priemones — apšvietimą, šildymą, vėdinimą ir važinėti mažiau ir rečiau. Pati efektingiausia priemonė, verčianti taupyti — tai kokio produkto trūkumas (gazolinas) ir gaunamos didesnės sąskaitos. Kai yra ko nors daug, nesvarbu ko, tai ir netaupoma.

Čia tenka pastebėti, kad moterims išėjus į darbą, šeimų gyvenimo stilius ar būdas savaime pasikeitė, ar vis keičiasi. Žinome, kad kai kuriose šeimose, neminint turtingųjų, valgymo laikas, ypač pietūs, buvo visai šeimai svarbus momentas. Šeiminkės, turėdamos daugiau laiko, ir kasdieninį šeimos stalą paruošdavo šventiškai, kaip sakoma, su uždegtomis žvakėmis ir pačius valgius patiekdavo gražiai. Dabartiniais laikais, kaip tenka patirti, gyvenimo sąlygoms pasikeitus, visai šeimai lieka mažiau laiko kokioms ceremonijoms ir patys valgiai paruošiami ir patiekiami greitu būdu — paprastai ir praktiškai. Netgi vartojama popierinės lėkštės ir puodukai. Bet tai nėra sektina, nes yra popieriaus eikvojimas. Taigi, gyvenimo stilius šiuo požiūriu keičiasi ir paprastėja — kasdieniškėja.

Ryšium su taupymu iškyla klausimas, kaip šeiminkaujant taupyti energiją, nenaudojant ar mažiausiai naudojant žmogaus energijos.

Nuo pradžios šio šimtmečio, kada maždaug buvo sukurtas namų ūkio mokslas, moterys buvo šviečiamos ir mokomos naujoviško racionalaus šeiminkavimo. Be kitų svarbių dalykų, moterys buvo mokomos ruošti planingai, metodingai, taupant savo raumenų energiją, tuo pačiu sveikatą ir taupant laiką. Atsiradus mechaninėms namų ūkio priemonėms, įv. mašinoms, išsprendė to ilgo, kartais sunkaus ir įkyraus kasdieninio ruošimosi problema. Moterims šeiminkėms atsirado laisvo laiko kitiems darbams ir tikslams. Kaip dabar tų mašinų nebevertoti? O šiais laikais dirbančioms moterims už namų elekt. reikmenys yra labai patogūs ir net nepavarduojami talkininkai. Nebevertoti, atsisakyti savo noru jau įprastų patogumų būtų beveik neįmanoma, bet ir nereikalinga. Tokio perversmo nesiūlo ir nepataria namų ūkio žinovės ir profesorės. Betgi tuo tarpu neatrandant kito sprendimo, patariama jau dabar energiją vartoti taupiai ir apgalvotai. Reikia visiems įprasti gerbti ir taupyti visus tuos patogumus ir gėrybes, kuriomis dabar naudojames ir kurios žmonių buvo sukurtos mūsų geresniam gyvenimui.

1979 m. spalio mėn. pradžia Čikagos ir apylinkių katalikams buvo didžiausia šventė. Vienas amerikiečių žurnalistas yra pasakęs, jog tai buvo beveik žmonėms didesnis džiaugsmas, negu paskelbimas II pasaulinio karo pabaigos ir kareivių sugrįžimas į namus. Visi apsidžiaugė, kai iš Vatikano buvo pranešta, jog popiežius Jonas-Paulius II atvažiuos iš Airijos į JAV-bes ir po savo kalbos Jungtinių Tautų sesijoje (Niujorke) lankysis dar keliuose miestuose, tarp kurių yra ir Čikaga. Tad kitos dienos vakarą jau pamatėme televizijoje atvykusį iš Romos lietuvių vysk. Paulių Marcinkų, kuris yra gimęs ir augęs Cicero, Ill. Jis tvarkė visus popiežiaus kelionės reikalus ir lydėjo jį ne tik JAV-se, bet ir Meksikoje, Lenkijoje bei Airijoje. Visais popiežiaus sutikimo reikalais daugiausia rūpinosi Čikagos kardinolas J. Cody, kuris kvietė visus katalikus tinkamai pasiruošti sutikti popiežių, kad tai būtų visiems tikintiesiems džiaugsmo ir maldos diena. Tad miestas bematant pasipuošė JAV, Vatikano ir atskirų tautybių vėliavomis, gėlėmis bei languose popiežiaus paveikslais. O Grand parke, prie ežero, kur popiežius turėjo atnašauti iškilmingas šv. Mišias, buvo pastatytas labai didelis altorius.

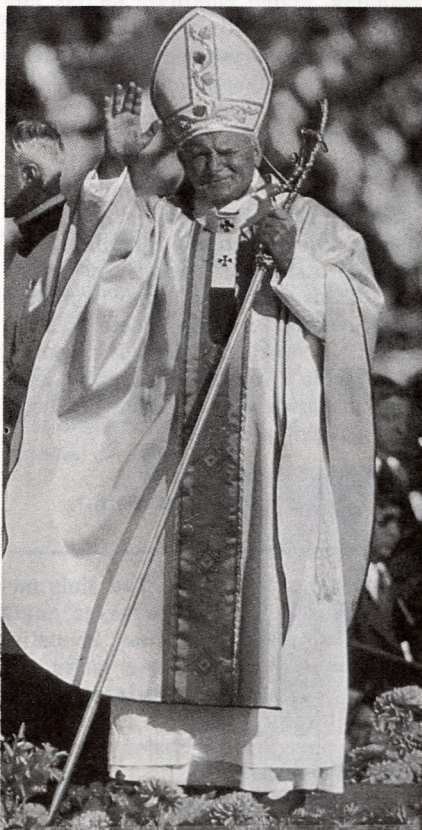
Pamatyti Šventąjį Tėvą iš arti yra gana didelis įvykis kiekvieno kataliko gyvenime. Ne visi gali ir turi progos nuvažiuoti į Romą. Tokiu būdu Čikagą užplūdo minios maldininkų ne tik iš aplinkinių priemiesčių, bet ir iš tolimesnių apylinkių. Buvo daug atvažiuosius žmonių iš Floridos, Kalifornijos ir kitur. Ne tik katalikai norėjo jį pamatyti, bet ir kitų religijų žmonės grūdosi gatvėse, kad tik galėtų pamatyti iš arčiau pravažiuojantį automobilį. Spalio 5 dieną buvo uždarytos mokyklos, kai kurios krautuvės, o taip pat ir įstaigų tarnautojai buvo anksčiau paleisti iš darbo. Čikagoje buvo jaučiama tikrai šventiška nuotaika.

Turiu prisipažinti, kad aš (šio straipsnio autorė) turėjau laimės pamatyti popiežių Paulių VI, o š.m. spalio 5 d. ir popiežių Joną-Paulių II visai iš arti. Šio pamatymo aplinkybės buvo labai skirtingos. Kai prieš keletą metų aš su lietuvių ekskursija lankiausi Romoje, tai vieną dieną mes buvome priskirti prie trijų tūkstančių maldininkų, kuriuos popiežius Paulius VI priėmė savo vasaros rezidencijoje Castel Gandolfo. Susijaudinę žmonės

mosavo vėliavėlėmis, baltomis naitėmis ir giedojo šventas giesmes. Popiežių, sėdintį soste, įnešė į audienčių salę 8 vyrai, apsirengę raudono aksomo uniformomis. Prieš tai visiems buvo pranešta, kad niekas neliestų jo drabužių rankomis. Tada popiežius laimino ne tik mus, bet ir mūsų artimuosius bei gimines, pasilikusius namuose. Naujasis popiežius Jonas-Paulius II šias seniai nusistovėjusias Vatikano tradicijas pakeitė. Dabar priėmimų metu jo niekas neneša, bet jis pats eina prie žmonių, sveikinas, kalba, o mažus vaikus net paima iš motinų rankų ir prigludžia prie savęs. Toks popiežius Jonas-Paulius II buvo ir Čikagoje. Ypač jį sveikino ir šaukė, tiesė į jį savo rankas jaunimas, kuris yra visos žmonijos ateitis.

Šventasis Tėvas į Čikagą atvyko spalio 4 d. vakarą. Apsistojo card. J. Cody rezidencijoje. Spalio 5 dienos rytą atnašavo šv. Mišias vienoje lenkų parapijoje. Po to važiavo į pietinę miesto dalį pro Marquette parką, kur Kalifornijos gatvėje (prie 67 ir 73) jau nuo pat ryto rinkosi lietuvių būriai su vėliavomis ir gėlėmis. Daug moterų—

POPIEŽIUS JONAS-PAULIUS II

buvo su mūsų tautiškais drabužiais, o šauliai ir skautai su uniformomis. Tad čia, daugiausia apgyvendintoje lietuvių kolonijoje, visi galėjo pamatyti ir pasveikinti popiežių, pravažiuojantį atvirame automobilyje. Čikagos lietuviai įteikė Šventajam Tėvui dovaną — gintarinę Aušros Vartų Marijos mozaiką ir laišką, kuriame prašoma užtarti kenčiančią Lietuvą. Ta mozaika buvo seselių kazimieriečių nuosavybė iš Lietuvos. Jos nuo savęs padovanojo šv. Kazimiero paveikslą, kurį nupiešė viena iš seselių. Tą patį rytą dar daug kas galėjo pamatyti popiežių pravažiuojančiame automobilyje, nes jis važiavo į pietinę miesto dalį esančią Guigley kunigų seminariją, kurioje buvo Š. Amerikos vyskupų konferencija.

Išpūdingiausia buvo spalio 5 dieną popiežiaus iškilmingų šv. Mišių auka. Buvo graži ir saulėta rudens popietė. Platus ir aukštas altorius buvo išpuoštas baltomis ir geltonomis chrizantemomis. Jungtiniame chore buvo ir lietuvių. Prieš pat pamokslą Šventasis Tėvas sveikino susirinkusius keilomis kalbomis, o pabaigoje ir lietuviškai:

“Mano nuoširdus sveikinimas Amerikos lietuviams. Likite ištikimi Kristui, Bažnyčiai. Branginkite kilnias tautos tradicijas. Tegloboja jus Dievo Motina Marija. Garbė Jėzui Kristui!”

Tikrai nežinau kodėl, bet lietuviškas pasveikinimas buvo ilgiausias iš visų. Žmonių prisirinko daugiau kaip milijonas. Buvo net ir tokių, kurie miegojo per naktį parke, kad tik galėtų gauti vietas arčiau prie altoriaus. O ryte jau nuo 4 val. rinkosi būriai, ypač šeimos su vaikais. Lietuvių taip pat daug dalyvavo, daug kunigų ir vysk. V. Brizgys. Visur pravažiuojantį popiežių sveikino žmonių minios. Atrodo, kad Čikaga jį pasitiko ir išlydėjo su meile ir padėka kaip Meksikoje, Lenkijoje ir kitur.

Televizija, radijo ir spauda visą savaitę teikė žinias apie popiežiaus atsilankymą. Dalis tų žinių pasiekė ne tik visą pasaulį, bet ir Lietuvą.

“Jis yra tikra Dievo dovana šiame problemų pasaulyje”, pasakė vienas jaunas kunigas.

“Šventasis Tėvas Jonas-Paulius II dabar yra laikomas viso pasaulio taikos ir vilties simboliu. Tu negali nieko padaryti, bet tu turi būti su juo, tu turi tikėti, ką jis sako, ir turi jį pamilti”, rašo vienas amerikiečių žurnalistas.

Išrinktas popiežiumi, jis verkė, nes žinojo, kad jo laukia sunkios pareigos ir kad pasaulyje yra daugiau kaip 700 milijonų katalikų.

Kuo svarbus yra mums, išeivijos lietuviams, ir bendrai Lietuvai Šventojo Tėvo Jono-Pauliaus II išrinkimas? Kenčiančioje tėvynėje visi guodžiasi, kad jis mokės suprasti jų kančias ir sunką Bažnyčios padėtį. Jis dažnai meldžiasi už Lietuvą. Jis rūpinasi viso pasaulio tinkinčiaisiais ir stengiasi pagerinti katalikų gyvenimą komunistiniuose kraštuose. Svarbus yra ir mons. A. Bačkio paskyrimas Viešųjų reikalų tarybos viceseoretoriumi Vatikane. Tai yra pirmas toks paskyrimas Vatikano istorijoje, kad lietuvis gauna tokias aukštas pareigas. Jis pareiškė protestą sovietų valdžiai, kad neišleido vyskupų iš Lietuvos, Latvijos ir kitų kraštų atvykti į Lenkiją jo viešėjimo metu. Yra vilčių, kad naujai paskirtas kardinolas "in pectore" (širdyje) gali būti vienas iš lietuvių vyskupų. Šventasis Tėvas turi vilčių ir laukia tos dienos, kada galės paskelbti tą paslaptinę vardą. Įdomu yra tai, kad popiežius savo kardinolo kepurę įdavė dviem Krokuvos kunigams, kurie atvežė į Vilnių ir padėjo ant Aušros Vartų Marijos altoriaus.

Jau pasirodė kelios knygos apie popiežiaus gyvenimą anglų kalba. Vienoje knygoje rašoma, kad popiežius skiria labai daug nuoširdaus dėmesio lietuviams, nes jo motina yra lietuvių kilmės. Nors jis ir labai mažai apie save kalba, bet jau vieną kartą yra išsitaręs žurnalistų priėmimo, kad "jo pusė širdies yra Lietuvoje".

Reikia tik džiaugtis, kad mūsų išeivijos jaunimas, kuris nėra matęs Lietuvos, po savo kongreso Europoje šią vasarą aplankė Šventąjį Tėvą Vatikane. Jie įteikė jam dovanas ir pasveikinimą, kuriame rašo:

"Mes ypač giliai vertiname Jūsų parodytą palankumą lietuvių tautai bei Jūsų paramą tikintiesiems Lietuvoje. Džiaugiamės, kad šv. Petro įpėdinis yra žmogus, kuris gerai supranta Lietuvos padėtį . . ."

Tad šita Šventojo Tėvo Jono-Pauliaus II istorinė kelionė visiems katalikams pasiliks ilgai širdyse. Visi bus amžinai jam dėkingi už maldas, pamokslus ir palaiminimą . . .

(tęsinys iš 2 pusl.)

Popiežius Jonas-Paulius II yra rašęs ir poezijos. Būdamas studentu, vėliau kunigu ir net vyskupu, jis savo eilėraščius siųsdavo katalikiškiems Krokuvos laikraščiams bei žurnalams. Pasirašinėdavo Andrzej Jawien slapyvardžiu. Įdomu yra tai, kad patys lenkai nežinojo, jog tas poetas yra jų kardinolas Karolis Wojtyła. Dabar jo

• KNYGOS

TREČIASIS ZENTOS TENISONAITĖS POEZIJOS RINKINYS PR. NAUJOKAITIS

Belgijos Antverpene gyvenanti poetė Zenta Tenisonaitė-Hellemans, gerai išmokusi flamų kalbą, rūpestingai vykdo lietuvių literatūros ambasadorystės misiją: 1971 m. ji išleisdino flamų kalba lietuvių poezijos antologiją "Akmenėlis turi šaltą širdį", kurioje buvo sutelkta 40 mūsų poetų pavyzdžių. Į lietuvių kalbą ji išvertė 74 nederlandų poetų kūrinį, kuriuos sutelkė į antologiją, pavadintą "XX-ojo amžiaus nederlandų poezijos rinktinė" (1973).

Su savo poezijos kūrinių Z. Tenisonaitė pradėjo viešai rodytis 1969 metais "Lietuvių Dienose" ir "Pradalgėje". Pirmasis rinkinys "Pavasaris ir aš" išėjo 1973 m., antrasis "Šviesos iliuzijos" — 1975 m. Ir štai po ranka turime trečiąjį eilėraščių rinkinį "Vieniši vėjo vaikai" (1979).

Z. Tenisonaitės poezijai yra būdinga šviesi, skaidri nuotaika, žaidimas gamtos vaizdais, svajonių ir apmąstymų lakumas. Jau pačios autorės pieštas "Vienišų vėjo vaikų" viršelis su pieniu pūkų galvutėmis simboliškai išreiškia poetinio autorės pasaulio trapumą. Šiame rinkinyje naujas motyvas yra nuolatinis Dievo jūtimas, Jo dalyvavimas poetės troškimuose ir ieškojimuose. Poetės minties metafora — paklydęs balsas — susitelkia į vidurnakčio maldą, o "Dievas dengia stalą ant rožių kilimo ir laukia mainės" (47 p.) . . . "Dievas raiko duoną — riekėmis — be saiko" (38 p.) Maldos ir Dievo artumo nuotaikos ryškiausiai atsispindi "Meditacijų" cikle.

Z. Tenisonaitė yra lengvos nuotikos, švelnių emocijų poetė. Tačiau kartais ji moka pažvelgti į gyvenimą ir skvarbiu filosofiniu žvilgsniu: žmogaus pastangų vaisiai dažnai yra lygūs vėjo gaudymui lauke:

Vėją gaudyti lauke
iš tiesų yra sunku (37 p.).

eilėraščiai yra surinkti. Tad šiais metais pasirodė jo poezijos knyga anglų kalba. Vatikano specialios komisijos sutikimu eilėraščių vertė lenkų kilmės profesorius J. Peterkiewicz, kuris dėsto literatūrą Londono universitete. Knyga pavadinta: "Easter Vigil and Other Poems".

Čia parinktas eilėraščių yra skirtas Dievo Motinai Marijai.

Gamtos gaivalų didybėje žmogus atrodo menkas, beveik bejėgis:

Tiktai žmogaus alsavimas
toks trumpas.

O jūra juda amžinai . . . (22 p.).

Žmogus trokšta savo miestų susikurtose tuneliuose:

Jos (nakties) balsas trokšta
bokštuose
ir akmeniniuose tuneliuose
kartu su mano siela . . . (24 p.).

Ir tas žmogus net užmiršta grožėtis žemės grožiu, užmiršta juodžemio ir molio kvapą:

Aš tik mąstau mąstau dabar —
kokia graži tu, Žeme! (27 p.).

Poetė ir kitiems linki pamilti žemę ir žmones:

Norėčiau padėti
visos žemės spalvas
saulei ant aukuro
ir tik
vienai vienintelei sekunde
praverti tavo
sielos akis,
kad tu pamiltum
žemę ir žmones —
kaip aš. (18 p.).

Poetė įsitikinusi, kad gyvenimas yra traukinys, kurio paskutinė stotis nežinoma, tačiau pasaulis savo pavasariškam žydėjime yra toks nuostabiai gražus, kad reikia tik džiaugtis visa širdimi ir per daug nesisirūpinti, kur tas gyvenimo traukinys sustos:

Pavasaris vėl kviečia mus
ir lašina svaiginančius lašus
į tulpės žiedo širdį . . .
Tu paragauk šryt gyvybės
elektryrą —
tegu rytojus laukia . . . (8 p.).

Žemės grožis žavi savo gaivališkumu, savo durpynų, ajerų ir samanų kvapu, savo vandenų alsavimu:

Atpūsk dvelkimą ežerų,
Durpynų, samanų ir ajerų.
Karčiai saldus jų aromatas . . .
(9 p.)

Z. Tenisonaitės eilėraščiai parašyti laisvu eiliavimu, verlibru. Jos metaforos dažniausiai yra naujos, nenudevėtos. Tik keli eilėraščiai, skirti

• MOTERYS PASAULYJE •

Operos solistė Lilija Šukytė

Jaunoji dainininkė savo karjerą pradėjo Kanadoje, iškilusi į pasaulinių solisčių eiles paskutiniu laiku dainuoja Vak. Voketijos operose. L.Š. su gastrolėmis aplankė didžiuosius Amerikos kontinento operų teatrus New York, Ottawa ir kitur.

brangios motinos atminimui, parašyti tiesioginiu pasisakymu, yra banalesni, be gilesnės poetinės išraiškos. Daugumas eilėraščių yra kondensuotos poetinės miniatiūros, išpūdingos aforistiniu glaustumu. Epinio elemento turi ilgesnis eilėraštis "Pasakėčia apie vasaros vėją". Tai naujas bruožas Z. Tenisonaitės kūryboje. Jis įdomus ir plėstinas. Ir naujajame rinkinyje poetijos mėgėją patraukia ta šviesi, giedra poetės nuotaika, saulėtas žvilgsnis į gyvenimą, žavėjimasis pasaulio grožiu. Poetės pasaulis, tiesa, nėra platus, nėra sudėtingas, bet išgyvenimai nuosirdūs, nuotaikingi.

* * *

Zenta Tenisonaitė, VIENIŠI VĖJO VAIKAI, eilėraščiai. Rinkinys išleistas mecenatų V. Žemaičio, A. Tenisono ir pačios autorės lėšomis, skirtas knygnešio Juozo Ložinskio atminimui. Išspausdintas "Nidos", Londone, 1979 m., 48 psl., kaina nepažymėta.

Daina Kojelytė, PLB vald. sekretorė, š.m. liepos mėn. praleido Brazilijoje, kaip Ateitininkų Fed. atstovė, talkindama vietos ateitininkams.

Pasaulio Lietuvių Jaunimo S-gos pirm. Gabija Juozapavičiūtė perdavė savo pareigas naujai išrinktai valdybai, kurią sudaro: G. Aukštuolis, E. Skadolskienė, S. Čyvas, M. Kumpikevičienė, L. Rimkus.

Argentinos L. Kat. moterų ir mergaičių globos d-jos valdyba

Argentinos Lietuvių Katalikių moterų ir mergaičių globos draugija įsikūrė 1931 m., pasirinkdama šūkį "Dievui ir Tėvynei".

Po I didžiojo karo lietuviai masėmis ėmė plaukti į Argentiną, kur susidūrė su dideliais pavojais, ypač nuo to kentėjo jaunos bei nepilnametės mergaitės. Jos nepritevusios gyvenime, be globos, be kalbos ir pinigų, ne viena jų neatlaikė ir krito kaip išnaudojimo auka.

Matydamos tą pavojų, moterys katalikės susirūpino, kaip padėti jaunosoms emigrantėms. Tos idėjos vedamos, jos ėmė telktis, kad bendromis jėgomis pagelbėjus viena kitai. Į šį lietuvišką būrelį ėmė telktis vis daugiau moterų, pasiryžusių dirbti artimo meilės tarnyboje. Tokiu būdu gimė pirmoji grynai moterų draugija. Kas neturėjo darbo, neturėjo pastogės, vienokiu ar kitokiu būdu nuskriaustas, kreipdavosi į draugiją ir visada rasdavo pagalbą, pašalpos, patarimų ir paguodos.

1933 m. liepos mėn. 12 d. Lietuvos Konsulas Argentinoje gavo raštą iš L. K. Moterų, kurios kreipėsi į konsulą prašydamos, kad galėtų sueiti į kontaktą su Argentinos katalikių mergaičių globos misija ar organizacija ir prašyti, kad jos kreiptų dėmesį į mūsų emigrantes. Lietuvos konsulas įteikė šitą prašymą. Mūsų darbas jau buvo gerai įpusėjęs. 1936 m. draugija turėjo moterų skyrių "Švyturys", kurį redagavo gabi, buvusi draugijos sekretorė G. Padvalsytė-Rugšėnienė. 1939 m. Argentinos L. Mergaičių globos draugijos vardas buvo pakeistas į Argentinos Lietuvių Kat. Moterų ir Mergaičių Dr-ją "Birutė". Draugijos veikimo kryptis ir tikslas pasiliko tas pats. "Birutės" dr-ja dirbo netik padėdama savo tautiečiams nelaimėje, bet ir suteikė progos gražiai praleisti savo laisvalaikius. Buvo rengiami įvairūs pobūviai, vaidinimai ir t.t. Birutietės pirmosios pradėjo ruošti Argentinoje Motinos Dieną, kuri dabar yra

minima visose lietuviškose organizacijose. Steigiant lietuvišką Aušros Vartų parapiją, birutietės prisidėjo aukomis ir darbu. Vykstant Tarptaut. Eucharistiniam Kongresui Argentinoje, dalyvauta su savo lietuviška vėliava — karūna. Buvo rengiamos Lietuvaitės dienos, o tuo pačiu pravedama tautinių audinių bei rankdarbių parodos. Vėliau surengtas vyro teismas, lietuvis moters teismas ir kit. Pasiėmus II pasauliniam karui, ir vėl užgriuvo naujas darbas. Vak. Vokietijoj buvo daug mūsų tautiečių tremtinių, kurie buvo reikalingi pagalbos, ypač vaikai. Tuomet esant Argentinoje Lietuvos pasiuntinybei, p. Grauziņienei vadovaujant buvo sudarytas tremtinių vaikams globoti komitetas, kur daugiausia teko dirbti birutietėms, rengti parengimus, arbatėles, rinkti aukas, drabužius. Sudarius didesnį kiekį dovanų, buvo siunčiama į Europą, daugiausia į Vokietiją. Atvykus pirmiesiems tremtiniais, komitetas padėjo įsikurti šeimoms su mažais vaikais.

Birutietės savo paskutinių septynių metų veikimo laikotarpį nupirko didelį žemės sklypą su namu senelių židiniui. Šį sklypą ir visą židinio organizavimą perdavėm ALOS Tarybai. Ilgus metus buvo dirbta prie lietuvių parapijos, kur vystėsi ir visa veikla. Čia buvo rengiami įvairūs kursai, parengimai, čia veikia lietuviška šeštadieninė mokykla, lietuviškų šokių ansamblis. Vėliau buvo įsigytas nuosavas namas Adrogoje mieste (Jorge 330), kur ir vyksta mūsų organizacinis veikimas tokia pačia kryptimi kaip ir anksčiau. Čia slaugome ligonius, rengiame minėjimus, šventes, organizuojame šeštadienines lietuvių vaikams mokyklas. 1977 m. „Birutės“ Draugija suorganizavo vaidintojų būrelį, kuris pasivadino Liepsna ir kuris daug žadantis lietuvių kolonijoj. Spalių mėnesio 30 d. 1977 m. draugija iškilmingai paminėjo vysk. Jurgio Matulaičio 50 metų mirties sukaktį lietuvių parapijoj su iškilmingomis šv. Mišiomis. Vėliau parapijos salėje vaidintojų būrelis suvaidino tam minėjimui pritaikintą veiklą „Žvakidė“ (autorius Antanas Škėma). Minint draugijos 48 metų sukaktį, mums teko pažinti p. Vaitonį su ponia, besilankančius iš Kanados. P. Vaitonienė, nors ir trumpais bruožais, apibūdino apie Kanadoje veikiančią lietuvių katalikų draugiją. (už tai mes tariame širdingą lietuvišką ačiū!).

Dabartinę „Birutės“ d-jos valdybą sudaro: pirm. A. K. Bagdonienė, vice-pirm. V. Gražulevičienė, sekr. mok. J. Macaitytė, išd. U. Silaitienė ir kitos.

• SVEIKATA

NARKOTINIAI VAISTAI IR JŲ ŽALA ŽMOGUI

J. Prunskis, dipl. chem.

Lietuvių kalba literatūros apie narkotikus ir jų pavojų beveik neturime. Todėl aš šį tą apie tai nutariau lietuvių painformuoti. Dirbdamas ilgokai vaistų industrijoje, kaip chemikas juos analizuodamas ir kontroliuodamas jų gamybą, vaistus pažinau gana gerai, nes kasdien vis po 2 ar 3 naujus vaistus analizuodavau. Be to, 2,5 metų esu studijavęs formaciją, o tas, be abejo, irgi padėjo prie geresnio vaistų pažinimo. Dauguma raminančių vaistų vartojama mažose dozėse, o didesnėse dozėse narkotikai juos vartoja savęs apsisvaiginimui. Be to, studijuodamas Čikagos universitetuose, susitikau su studentais, vartojančiais narkotikus, ir stebėjau juos. Vienas toks studentas buvo mano klasėje, ir netyčia mačiau, kaip jis leidžia narkotikus į savo veną. Tada sekiau jo veido ir charakterio pasikeitimus, o tai buvo lietuvis. Gimnazijoje ir universitetuose yra ir lietuvių vartojančių narkotikus ir net iš gerų šeimų. Didiesniuose miestuose kasmet vienas kitas lietuvis nuo to ir miršta. Narkotinių vaistų yra gana daug ir jų visų neįmanoma suminėti. Stengsiuos juos perduoti sugrupavus. Narkotiniai vaistai tuo pavojingi, kad medicinoje jie vartojami kaip raminantieji labai mažose dozėse — dešimtoji ar šimtoji gramo dalis, o asmenys juos vartoja nesverdami savęs apsisvaiginimui pvz. ant peilio galo ar kaip kitaip, todėl labai lengva nudauginti ir apsinuodyti. Tie narkotiniai vaistai juodoje rinkoje yra labai brangūs. Jų prekyba verčiasi asmenys, kurie neturi mažiausio supratimo nei apie jų nuodingumą, nei jų dozavimą. Kad didesnius pelnus jie padarytų, dažnai įmaišo įvairių priemonių, kas padidina apsinuodijimo pavojų irgi. Kai kuriuos narkotikus vartoja po oda ar į venas. Čia dar sunkiau su dozėmis ir su sterilumo technika. Asmenys leidami patys sau po oda su surūdijusiomis adatomis bei nesteriliai, gauna kartais kraujo užkrėtimą ir mirtį.

Vienas iš pavojingų narkotinių vaistų laikomas opiumas, o taip pat ir morfijus, heroinas, methadone. Opiumas yra išdžiovintas skystis iš neprinokusios aguonos galvutės. Morfijus yra al-

koloidas, t.y. pagrindinė veikianti opiumo dalis. Heroinas gaunamas morfijų šildant ištirpintą acto rūkšty, kuris kūne vėl virsta į morfijų. Codeinas yra randamas opiume mažuose kiekiuose. Be to, yra ir sintetinių narkotinių vaistų, kurie veikia panašiai kaip morfijus ar heroinas — tai methadone, nieperidin ir kiti. Opiumą vartoja asmenys per burną ar jį pasižildžius alsuoja garus. Morfijų ir heroiną vartoja po oda, į muskulius ar į veną, codeiną per burną. Šie visi narkotikai veikia į centrinę nervų sistemą, t.y. mažina skausmą, ramina, sukelia miegą, mažina kosulį, viduriavimą. Pas asmenis, kurie juos vartoja, gaunasi vidurių su laikymas, akies lėliukių sumažėjimas. Pas kai kuriuos išsukia baimė, mieguistumą, kvėpavimo sutrikimą, o didelės dozės veda prie sąmonės netekimo ir mirties. Jais apsinuodijus yra priešnuodis malorphine. Prie opiumo preparatų pripratus, negali iškart nustoti ir prie jų traukia mėnesiais ir metais. Prie jų pripratus, juos ima žmogus, kad jis jaustųsi normalus. Pripratimas prie opiatų aiškinamas biochemiškai kaip nervų pripratimas prie opiomatų cheminės molekulės buvimo ir jos veikimo į nervų sistemos celes. Nustojus opiumo prep. vartoti tų molekulių stoka veikimo į nervų celes išsukia nevartojimo požymius dėl jų nebuvimo. JAV prie opiatų pripratusių yra apie 300.000. Heroino dozė yra 40 mg., kas juodoje rinkoje kainuoja apie 20 dol. Narkotikais prekyba yra labai pelninga: pvz. heroino kg. įvežimo kaina iš užsienio yra 10.000 dol., čia urmo kaina jau 18.000 dol., o gatvių pirkkliai išrenka už kg. apie 225.000 dol. Kadangi tokia aukšta kaina, tai narkotikus vartoja jaunuoliai pinigų gavimui naudojant vagystes, prostituciją, pasitaiko žmogžudysčių bei savižudymų. Juos vartoja neįstengia pastoviai dirbti, smunka mokslas. Nuo opiumo prep. mirtys pasitaiko ne dėl didelių dozių, bet dėl plaučių ar smegenų edemų (vandeninių). Ypač mirtį išsukia quinino priemonių. Quinina įdeda pirkkliai, kad dėl jo kartaus skonio nesuprastų heroino koncentracijos. Taipgi pageritina mirtį, kada su opiumo prep. vartoja asmenys naudoja alkoholių arba barbituratus, o tas atsitinka, kada dėl per mažos dozės opiomatų vartotojas mėgina užgerti alkoholio ar barbituratų ir tada dažniausiai užmiega amžinai. Sintetinių opiumo prep. pakaitalas yra methadone. Methadone vartoja gydymui — atpratimui nuo morfijaus ir heroino. Jis irgi yra narkotinis, bet methadone yra pigus ir

neturi tokių blogų pasekmių maišant su alkoholiu. Kai kuriose valstybėse, man rodos, ir Illinois yra valdinių ambulatorių, kurios, norėdamos atprastinti jaunuolį nuo morfijaus ir heroino, duoda nemokamai methadone. Methadone vartojamas kartą į dieną per burną ir tuo apsaugo nuo infekcijų. Methadone palengvina narkotiko gyvenimą, depresiją. Narkotikas tada gali pastoviai dirbti, mažina kriminalinius nusikaltimus. Prie opiumo prep. pripratus be methadone pakaitalo beveik neįmanoma nustoti juos vartoti. Nustojus vartoti methadone asmenį traukia vėl prie opiumo prep. vartojimo. Taigi yra gana sunku atprasti nuo opiumo prep., tačiau galima tik pavartojus methadone. Opiumo prep. iki šio šimtmečio pradžios buvo laisvai parduodami ir gana pigūs, o juos vartodavo įvairioms ligoms gydyti. Šio šimtmečio pradžioje, pastebėjus prie jo pripratimą, laisva prekyba buvo uždrausta ir dabar medicinoje parduodama tik su gydytojo parašu.

Kofeinas stiprina centrinę nervų sistemą ir širdį. Jo yra kavoje, arbatoje, kakavoje ir cola gėrime. Kofeinas veikia į smegenų plėvę ir keičia

širdies mušimą. Iš pradžių veikia kaip stimulas, vėliau seka depresija bei chroniškas apsinuodijimas, nenormalus miegas. Jį rečiau narkotikai vartoja kaip kitus opiumo prep. ir jis yra mažiau žalingas.

Rūkymas irgi yra priskiriamas prie narkotinių grupės dėka nikotino. Apie rūkymo žalą jau visi esate girdėję, ir aš čia neminėsiu. Kas pamėgina nikotiną leisti į veną, tai prie to ir traukia, t.y. nerūkyti, bet leisti į veną.

Alkoholis ir barbituratai sudaro vieną grupę narkotikų. Vokiečiai išrado sintetinį barbituratą ir dabar yra virš 50 jo rūšių ir pavadinimų. Barbituratų veikimas labai panašus alkoholiui. Kaip prie alkoholio, taip ir prie barbituratų priprantama. Chroniško apsinuodijimo barbituratais pažymiai yra beveik tie patys, kaip chroniško alkoholio. Kai kas vadina barbituratus — tai kietas alkoholis, o alkoholis — tai skystas barbituratas. Pripratus prie barbituratų, kaip ir prie alkoholio nutraukti išsyk negalima. Juos staiga nutraukus vartoti gaunasi baimė, silpnumas, drebinimas, vėmimas, konvulsijos, haliucinacijos, gaunasi liga — delirium tremor — smegenų liga. Barbituratai ga-

li pakeisti alkoholi ir atvirkščiai. Skirtumas yra tas, kad alkoholis parduodamas laisvai, o barbituratai su gydytojo parašu.

Kokainas, amfetaminai. Kokainas yra alkaloidas iš koka augalo. Jis stiprina nervų sistemą ir sužadina gerą jausmą. Amfetaminai yra sintetiniai vaistai ir veikia kaip kokainas, tik pastarojo veikimas ilgiau trunka. Juos vartoja prieš miegą ir depresiją. Jie padidina darbingumą, suaktyvina žmogų. Medicinoje kokainą vartoja vietinei anestezijai. Prie jų pripratus norisi vis didesnių dozių. Vėliau gaunasi haliucinacijos ir atrodo, kad po oda bėgioja skruzdės, vabzdžiai, gyvatės. Ilgiau juos vartojant išsivysto proto nusilpimas, nemiega kelias paras, apetitas sumažėja. Ilgiau vartojant amfetaminą tiek nusilpsta protas, kad girdi, jog kas apie jį iš užpakalio kalba ir gali priversti prie išprotėjimo, o jeigu pagydoma, tai labai nusilpsta atmintis. Amfetamino yra pagaminto ir parduodama su įvairiais pavadinimais.

Nitrous oxide dar vadinama juoko garais. Nitrous oxide garus alsuojant gaunasi malonus jausmas ir lydi smarkus juokas.

LSD (Lysergie acid diethylamide) ir marijuana vadinami hipių narkotikais. Prie LSD nepriprantama, nes vartoja labai mažas dozes. Nuo jo gaunasi girtumas, nekontroliuojamas juokas, išsukia haliucinacijas, matai, ko nėra arba matai netaisyklingus objektus. LSD medicinoje vartoja alkoholikų gydymui bei psichoterapijoje. Kada juos vartoja žmogus, negalima vieno palikti, nes gali padaryti nesukontroliuojamus veiksmus. LSD medicinoje vartojamas tik su gydytojo parašu, tačiau narkotikai juodoje rinkoje jo gauna. Juos vartojant dažnai įvyksta nužudymų bei savizudybių, o ypač pavojinga vairuoti mašiną dėl haliucinacijų.

Marijuana, hashish. Marijuana yra canaby sativa lapai. Hashish — išdžiovinti syvai iš marijuanos augalo. Hashish yra 5 kartus stipresnis už marijuaną. Juos vartojant gaunasi haliucinacijos kaip nuo LSD. Marijuanos įtakoje įvyksta įvairūs kriminaliniai nusikaltimai, nužudymai bei nelaimių vairuojant mašiną. Marijuanos vartojimas veda prie stipresnių narkotikų vartojimo, nervų sutrikimo, vėžio, plaučių ligų. Marijuaną Amerikoje vartoja apie 15 milijonų.

Čia suminėjau pagrindinius narkotinius vaistus. Dar yra daug vartojamų narkotinių vaistų bei medžiagų, kuriuos narkotikai vartoja savęs apsisvaiginimui, bet visi išvardinti užimtų daug laiko ir vietos.

J. KVIETYS-
YOUNG

OBELŲ
SODO
ANGELAS

Kovai su narkotikais USA ir Kana-doje yra steigiamos taip vad. Free Clinics, kur ligoniai priimami neklausiant pavardės ir nepranešant policijai. Kai kuriuose miestuose steigiami jaunuolių narkotikų centrai supažindinimui su narkotikais ir jų žala. Daug padeda ir mokyklos aiškinant apie jų žalą.

Vartoti narkotikus jaunuoliai pradeda pabėgimui nuo vienatvės, depresijos, įvairių nepadėjimų arba draugų įkalbami. Čia daug gali padėti tėvai neapleisdami vaikų, su jais daugiau užsiimdami, važiuodami į gamtą, žaisdami su jais. Jaunuomenei daug padeda nukreipti nuo narkotikų sportas, skaityklos, įvairūs kultūriniai rengimai, muzika, iškylos, organizacijos. Šį straipsnį patarčiau perskaityti tėvams pakartotinai ir įsidėmėti narkotinių vaistų pavojų jaunuoliams.

BRANGINKIME MŪSŲ GYVYBĘ!

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Tokiu reikšmingu šūkiu noriu pradėti šį mano straipsnį. Mes gyvename tik vieną kartą šiame pasaulyje, todėl mums visiems šio gyvenimo dienos ir valandos turi būti labai brangios. Visi sutinkame su gamtos dėsniu, kad nei vienas neišliksime gyventi amžinai, bet visi norime prailginti mūsų gyvenimą. Žmogaus gyvenimas būtų daug ilgesnis, jei mes patys mokėtume gyventi ir tinkamai prižiūrėti mūsų mitybos išsilankymą.

Šiandieną tenka dažnai skaityti, kad ten ir ten žmogus išgyveno iki 150 metų amžiaus. Tad kiekvienam tuojau ir kyla klausimas: kodėl mes išgyvename tik iki 60-70 metų amžiaus? Aišku, kad šio mūsų trumpo gyvenimo priežastys visiems yra aiškios: užterštas oras, triukšmas ir netinkama žmogaus mityba. Per daug vartojame cheminių vaistų, kurie apnuodina žmogaus organizmą.

Kyla klausimas: kuom galėtume išvalyti organizmą iš tų visų negerovių, kurios mus kamuoja kasdieną? Esame nervingi ir nuo to susergame dar daugiau, neatleidžia skausmai, blogas ūpas, kamavimasis ir gyvenimo dienos nebe mielos darosi.

Šiandieną vis daugiau ir daugiau tenka skaityti spaudoje, kad mūsų brolis staiga mirė, sulaukęs vos tik 60 metų amžiaus. Ar tai pateisinamas reiškinys? Jokių būdu ne. Jei būtų laiku daugiau atkreipęs dėmesio į savo gyvenimą, tikrai to nebūtų įvykę. Gal turėjo per sunkų darbą, slėgė dideli rūpesčiai, stoka poilsio, alkoholio

lijo vartojimas, rūkymas, "nakties valandų" pasiskolinimas, o kas svarbiausia buvo netinkama mityba, nes valgė visa tai, kas tik pasitaikė.

Prie šių gyvenimo sąlygų negalime valgyti visko, kas mums pakliūva po ranka. Turime maitintis namuose tinkamai ir valgyti tinkamą pagamintą maistą. Šiandieną maisto kokybė nėra gryna, nes prie maisto pridėdamos visokios priemaišos. Tad jei tą pačią maisto rūšį valgome dažnai, tai kartu su tuo maistu valgome ir mums netinkamas maisto priemaišas, kurios mums visai nėra reikalingos. Mūsų sveikata nuo tokio maisto nukentčia, bet už tai nesąžiningo maisto gamintojo pinigine "greitai pastorėja". Kiekvienos dienos maistas mūsų šeiminkės turi būti kruopščiai parinktas ir pergaltas, kad tai, ką duosime valgyti savo šeimai, ar bus sveika. Pirmiausia turime būti gerai susipažinusios su maisto sudėtimi bei jo reikšme mūsų organizmui ir kokia maisto sudėtis gali būti kenskminga jai ir jos šeimai.

Kas dieną tenka skaityti vis daugiau ir daugiau spaudoje, kad medicinoje vaistai yra gaminami iš tų ar kitokių vaistažolių. Pasaulyje yra daug kraštų, ypač Azijoje, kur vaistai yra gaminami tik iš augalų.

Šiandieną noriu priminti mūsų skaitytojoms keletą vaistažolių, kurios buvo naudojamos mūsų kaime, nes kiekvienas žino, kad medicina kaime buvo sunkiai prieinama. Ūkininkas ar mažžemis tik išimtiniais atvejais kreipėsi į daktarą. Kiekvienas ūkininkas butelyje turėjo užpylęs spiritui kartųjį kietį, arba taip vadinamą pelyną. Lotyniškai: *Artemisia absinthium* L. Ispaniškai vadinasi "Salvia", ispaniškai veiksmas "salvar" reiškia: gelbėti. Vokiškai: Salben. Vaistažolė stipri, todėl ją reikia vartoti po truputį. Kita vaistažolė vadinasi baltoji notrelė ar baltažiedė notrelė. Lotyniškai: *Lamium Album* L. Ispaniškai: Ortiga. Vokiškai: Brennessel. Visai giminin-ga didžiai dilginei. Šios abi vaistažolės gydo nuo keliasdešimt ligų. "Plantas Medicinales", "Mil tres cientes plantas medicinales" d-ro Leo Manfredo ir lietuvių kalba "Auginiai augalai", išleista 1973 metais Botanikos Instituto, skelbia, kad šiomis vaistažolėmis galima išsigydyti šias ligas: vidurių negalavimų sukrikimus, vėmimą, hemoroidus, peršalimą, naktinius prakaitavimus, reumatizmą, inkstų ligas. Puodukas arbatos (silpnos) po valgio sumažina galvos skausmus, svaigimą, išsklaido dujas ir plaunant gydo žaizdas. Tai vis pelyno veikimas.

Antroji vaistažolė — tai baltažiedė notrelė. Baltažiedė notrelė yra labai stipri kraujo valytoja. Mes visi žino-me, jei kraujas bus švarus, tai pajėgs panaikinti visas ligas. Pas mus gaila tropikoje neauga, bet turėjau gerą pro-gą jos gauti iš Prancūzijos, kur yra specialios vaistažolių vaistinės su specializuotų vaistažolių žinovų patari-mais. Knygose rašoma, kad baltažiedė notrelė išgydo ir reumatizmą. Visų vaistažolių veikimas yra lėtas, bet efektingas.

Prie tų abiejų vaistažolių galima dar pridėti ir trečią efektingą vaistažolę, kuri puikiai gydo susidariusias kvėpavimo ligas ir sunkumus. Ji paskatina šlapimo išėjimą, plaučių li-gų peršalimus, sunkų kvėpavimą, ast-mą, sausą kosulį, pleuritą. Tai yra eu-ropinės "Wacholder" uogytės. Ispaniškai: Enebro. Angliškai: Kaddid. Lotyniškai: *Juniperus Communis* — Vulgaris.

Šios visos vaistažolių rūšys yra la-bai efektingos. Jei ne šimtaprocenti-niai gali mums padėti, nes jei turime senas chroniškas ligas, bet tikrai gali daug palengvinti ir mažiau kenksmin-gos yra nei cheminiai vaistai. Ypač aš daug reikšmės priduočiau baltajai not-relei — kraujo valytojai, nes niekuo-met nejaučiu vidurių išpūtimo ir or-ganizme jaučiu tik gero veikimo savy-bes. Knyga "Auginiai augalai" nuro-do moterims, kurios turi ir jaučia gimdos problemą, kada gimda prade-da smukti, kad baltažiedės notrelės ekstraktas stiprina gimdos muskulų struktūrą ir padeda raumenims susi-traukti. Sustiprėjus muskulų veikimui, galima išvengti operacijos, kuri niekam nėra maloni ir ypač vyresnio amžiaus moterims.

Aš manau, kad šiandieną visuose didesniuose miestuose yra jau gydy-tojų, kurie gydo vaistažolių ir natūro-patijos metodais, ir reikalui esant dėl jų naudojimo galima atsiklausti. Taip pat yra ir įvairių knygų ir leidinių, kuriuose plačiai aprašomi ir skatina-mi įvairūs vaistiniai augalai.

**Paremkite
"Moterį"!**

**NEUŽMIRŠKITE GRAZINTI
VAJAUS BILIETŲ
SAKNELES!**

Administracija

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

ASTUONIOLIKTOJI MOTERIŠKO ŽAVESIO ŠVENTĖ

Retas renginys Čikagos lietuviuose susilaukia tokio pasisekimo, kaip kasmetinė madų paroda, kurią suruošia Marijos Seserų (Putname) Rėmėjos vadovaujamos pirm. M. Rėmienės. Bilietai į madų parodą paprastai išperkami prieš mėnesį, ir Jaunimo Centro salė ne tik prisipildo, bet ir persipildo žiūrovėmis, žiūrovais. Kasmet stebint darbščiasias Rėmėjas lyg biteles nešančias savo darbų ir pastangų vaisius į lietuviškiems reikalams paskirtą Seselių aruodą, reikia džiaugtis, kad jos sugalvojo tokį patrauklų būdą sukelti lėšoms. Madų parodose turi progos savo rankų darbus parodyt visa eilė siuvinančių, mezgančių, drabužius projektuojančių moterų, o būrys jaunų merginų išmoksta tuos drabužius patraukliai modeliuoti.

Skoningą drabužių pagaminti ir jį tinkamai parodyti yra savo rūšies menas, kuriuo reta moteris nesidomi; nes nuo tada, kai akmens amžiaus moteris įsegė gėlę į savo susivėlusius plaukus, o pirmoji egiptietė apvedė akis anglimi, mada pagavo pasaulio moteris į diktatorišką glėbį ir nebepaleidžia.

Tačiau būtų neteisinga galvoti, kad modelių pademonstruotus sezono drabužius galima tuojau brūkšnys brūkšnįn pasisiūti ir atrodyti lyg iš madų žurnalo iššokus. Madų žurnalai ir ma-

dų parodos — tai tik gairės, nurodančios vilkėsenos kryptį, medžiagų bei spalvų derinius, drabužio liniją. Madinga moteris yra ta, kuri pagal nurodytas gaires drabužių prisitaiko savo charakteriui, nešiosenai, figūrai, išvengdama kraštutinumo. Pozityvus mados sekimas tai — atmesti viską, kas netinka, pasiliekančią tai, kas puošia ir gražina.

Šio sezono mados kryptis į kūno linijas pabrėžiančias formas. Vyrauja plačiaapetis, žemyn siaurėjantis siluetas ir ryškių spalvų kombinacijos. Lygios, aukštyn sukeltų plaukų šukuosenos, puošusios moteris prieš 30 metų, dabar vėl madoje. Grįžta ir seniai pamirštos jaunatviškos kasos.

Visa tai pamatėme 18-toje madų parodoje, kurią jau trečius metus sėkmingai koordinuoja S. Endrijonienė talkinama viso būrio darbščių rėmėjų. Kaip ir kasmet žavių modeliutojų būrį papildė naujos jėgos: Alė Jonušaitė, Daiva Jusionienė ir Tina Brazytė. Reikia ypač džiaugtis Tinos talka, nes ji — nauja lietuvaite profesionalė modeliutoja einanti madų pa-

saulę pagarsėjusios Nijolės Voketaitienės pėdomis.

Nijolė ir šiais metais praturtino parodą savo dalyvavimu. Šį kartą žiūroves ji žavėjo garsios Sansapelle firmos vakariniais apdaraus pasiūtais iš gryno rankomis dažyto bei išmarginto šilko.

Kita šios parodos atrakcija buvo gausi ir įvairi odos bei kailių apranga gaminta Suomijoje garsios "Friitala" bendrovės. Nauja "Friitala" šaka atsidarė ir Čikagoje.

Tačiau šioje spalvų ir grakščių formų popietėje daugiausiai plovimų iššaukė madų projektuotojos Stasės Koronkevičienės vakarinės suknelės. Elegantiškos linijos, malonūs spalvų deriniai ir puošnios medžiagos sužavėjo publiką.

Stasės Koronkevičienės namai — Los Angeles. Tačiau, būdama nuoširdi Putnamo Seselių bičiulė, jau ne kartą atskrenda į Čikagą atsiveždama savo gražiuosius kūrinius.

Parodai pasibaigus, jaučioje modelių, svečių ir rengėjų kavutėje teko susitikti ir plačiau pasikalbėti su po-

Putnamo seselių rėmėjos Chicago'je po sėkmingai suruoštos madų parodos Jaunimo Centre (š.m. rugsėjo mėn. 30 d.).

nia Stase. Tai elegantiškai apsirengusi, bet labai kukli ir nuoširdi moteris. Jos įdomus ir pavydėtinas talentas — moteriškų drabužių kūryba.

Prieš daugelį metų, pragyvenimo sumetimais pradėjusi dirbti siuvykloje, bet siūti visai nemokėdama, Stasė pastebėjo, kad tą darbą atlikti jai sekasi lengvai ir greitai. Ir ne tik siūti, bet ir dailiais linijais perkelti iš popieriaus į medžiagą. To paskatinta, Stasė įstojo į Los Angeles Amatų Kolegiją (Trade College of L.A.), kurią sėkmingai baigė su "designer" diplomu. Kaip vieną iš savo gabiųjų absolventių, amatų kolegija Stasę rekomendavo garsiam madų kūrėjui Rudi Gernreich. Taip ji pateko į kerintį spalvų ir linijų "haute couture" pasaulį, kuriam atidavė ir tebeduoda nemažą savo nagingųjų rankų ir lakios fantazijos duoklę.

Jau ilgus metus Stasė dirba Rudi Gernreich, Inc. kaip artima jo paties bendradarbė, jo madų projektuotoja ir stilistė. Galėdama naudoti bendrovės mašinas ir darbininkų talką, Stasė suprojektuoja ir pasiuva daug žavių drabužių, kuriuos atveža į Sesių Rėmėjų madų parodas lietuviškos publikos pasigėrėjimui.

Besikalbėdama su malonia ponia Stase vis galvojau, kaip džiugu, kad mūsų lietuviškos moterys pasiekia tinkamo įvertinimo ir aukštumų įvairiose profesijose. Tačiau dar džiugiau, kad jos, būdamos žymios savo srityje, nepamiršta lietuviškųjų šaknų ir grįžta pas mus, nešinos savo darbo vaisiais.

Negalima nepaminėti ir daug malonios nuotaikos sukėlusio scenos ir salės papuošimo šioje madų parodoje. Papuošimu, kaip kasmet rūpinosi meniškai Dana Varaneckienė. Šimet scenoje leidosi oranžinė rudens saulė šiurenant melancholiškoms kopų smilgoms, o ant stalų žydėjo paskutinės oranžinės aguonėlės.

Su skoningais spalvų deriniais, grakščiomis linijomis ir žaviomis modeliuotojomis akyse pasilieka laukti sekančios, 19-tos madų parodos.

Žiūrovė

Žaviosios 18-tos Madų Parodos modeliuotojos, iš k.: Tina Brazytė, Dalia Bartkienė, Nijolė Vokietaitienė, Daina Jusonienė.

(Apačioje) Kas naujo madų pasaulyje geriausiai žino šios dvi profesionalės — madų kūrėja Stasė Koronkevičienė (kairėje) ir modeliuotoja Nijolė Vokietaitienė.

• Šeiminių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Brokoliai ir pomidorų mišrainė

- 1 sv. brokolių,
- 3 vidutiniai pomidorai,
- 3 št. sesame sėklų,
- 3 št. augalinio aliejaus,
- 1 štl. citrinos sunkos,
- ½ štl. česnako miltelių,
- ¼ štl. druskos, žiupsnelis maltų pipirų.

Brokolius nuplauti, nupjauti apatinę dalį koto ir supjaustyti 4 cm. ilgio šmoteliais. Sudėti į vandenį ir pavirinti apie 7 min., kad būtų minkšti. Nusausinti ir atšaldyti. Pomidorus supjaustyti plonomis riekelėmis. Sesame sėklas sudėti į keptuvę ir maišant, ant ugnies, padžiointi (apie 4 min.). Aliejų su prieskoniais gerai išplakti. Viską sudėti į indą ir išmaišyti. Tinka su paskrudinta balta duona.

Morkų ir kriaušių mišrainė

- 3 kriaušės,
- 1 štl. citrinos sunkos,
- 4 pd. tarkuotų šviežių morkų,
- 1 pd. kapotų salierų,
- 1 pd. riešutų (peanuts),
- ½ pd. rūgščios grietinės,
- ½ pd. majonezo,
- 2 štl. garstyčių (Dijon),
- druskos.

Kriaušes nuplauti ir supjaustyti mažais gabalėliais, tuojau pašlakstyti citrinos sunka, kad nepatamsėtų. Į didesnę indą sudėti tarkuotas morkas, kapotus salierus, riešutus ir kriaušes. Rūgščią grietinę, majonezą, garstyčias ir druską gerai suplakti. Viską užpilti ant paruoštos mišrainės ir lengvai išmaišyti.

Obuolių ir jautienos mišrainė

- 2 obuoliai,
- 1 pd. šaltos, virtos, pjaustytos jautienos,
- 1 česnako skiltelė, sutrinta,

- 2 dideli svogūnai, pjaustyti plonom riekelėmis,
- 1 pd. kapotų salierų,
- ¼ pd. kapotų petražolių,
- 6 št. aliejaus,
- 3 štl. "cider" acto,
- druskos, pipirų, citrinos.

Obuolius nulupti ir smulkiai supjaustyti, pašlakstyti citrina, kad nepajuoduotų. Sudėti paruoštą jautieną, svogūnus, salierus ir česnaką. Aliejų suplakti su actu, pagal skonį įdėti druskos ir pipirų. Užpilti ant paruoštos mišrainės, išmaišyti, uždengti ir palaikyti šaldytuve apie ½ val. Tinka mas užkandis pietums.

Kepti greipfrutai

- 1 didelis greipfrutas,
- 2 št. konjako ar brandy,
- 2 št. medaus,
- 1 št. rudo cukraus.

Greipfrutą perpjauti pusiau, išimti sėklas, su peiliu apipjauti vidų nuo žievės, įpjauti kiekvieną skiltelę. Pašlakstyti konjaku, uždėti medaus ir pabarstyti cukrumi. Į kepimo formos dugną įpilti vandens (1 cm.), sudėti greipfrutus, kepti karštoje krosnyje (prie 400°), apie 20 min. Servuoti karštus (2 porcijos) su paskrudinta balta duona.

"Ricotta" — itališkas saldusis

- 1 sv. "ricotta" sūrio arba geros varškės,
- 4 št. cukraus,
- 3 št. šokolado miltelių ar kakavos,
- 1 stiklas konjako (2 oz. arba 60 g.).

Varškę gerai ištrinti, supilti konjaką, sudėti cukrų, šokolado miltelius ir gerai ištrinti. Galima vartoti ir kitus mišinius: varškę maišyti su cukrumi, cinamonu ir stipriu likeriu ir t.t.

Marinuotas viščiukas

- 3 sv. vištienos,
- ¼ pd. alyvuogių aliejaus,
- 2 svogūnėliai česnako,
- 1 citrina,
- ½ apelsinos,
- 10 pipirų,
- 3 lauro lapeliai,
- ½ pd. acto,
- 2 pd. baltos vyno (sausos),
- druskos.

Vištieną nuplauti ir sausai nušluostyti. Keramikiniam kepimo inde įkaitinti aliejų, sudėti vištieną ir kepti, kol lengvai pagels. Padaryti marinatą iš: vyno, acto, lauro lapelių, česnako, pipirų, citrinos ir apelsinų (nuluptų ir supjaustytų skiltelėmis), druskos pridėti pagal skonį. Visa tai užpilti ant vištienos, kad mėsa apsemtų. Kepimo indą uždengti (geriausiai tam tiktų ilgo virimo keramikiniai elektriniai indai) ir lengvai virt, kol mėsa bus minkšta. Jei skystis išgaruotų galima papildyti vyno ir acto mišiniu (4 dalys vyno ir 1 dalis acto). Tą patį uždengtą indą laikyti šaldytuve. Viščiuką servuoti šaltą su marinatu ir citrinos-apelsinos skiltelėmis. Tinka pakepinta duona ir žali salotai.

Havanos tortas

- 10 kiaušinio baltymų,
 - 150 g. riešutų,
 - 220 g. cukraus,
 - 2 pk. vanilinio cukraus,
 - 40 g. krakmolo.
- Kremui:
- 200 g. sviesto,
 - 250 g. cukraus pudros,
 - 6-8 kiaušinio tryniai,
 - 1-2 št. kavos ekstrakto.

Riešutus sumalti, sumaišyti su cukrumi, krakmolu ir vaniliniu cukrumi. Baltymus išplakti ir viską kartu lengvai išsukti. Didesnę kepimo skardą (kad tilptų trys skrituliai 25 cm. diametro) patepti sviestu ir pabarstyti miltais, pažymėti skrituliu vietą (išbrėžti su pirštu). Teslą sudėti į špicavimo (kremo — dekoravimo) maišelį ir špicuoti tris skritulius. Neturint didesnės skardos viską padalinti į tris dalis ir baltymus išplakti prieš kiekvieną kepimą. Kepti vidutinėje temperatūroje, kol išdžius ir pagels. Iškeptus skritulius atšaldyti ir perpti sekančiu kremu. Sviestą išplakti iki baltumo, sudėti persijotą cukraus pudrą ir vėl išplakti. Kiaušinio trynius laikyti šaldytuve ir į mišinį dėti po vieną, plakti 5 min., tada dėti sekantį. Lašais įlašinti kavos ekstrakto ir visą laiką lašinant sukuti. Žiūrėti, kad kremo spalva būtų gražiai gelsva ir geras kavos skonis. Ekstrakto dėti pagal skonį. **Kavos ekstraktas:** 120 g. cukraus lengvai kepinti ant ugnies kol gražiai paruduos. 40 g. maltos kavos (gali būti ir malteliai) sudėti į parudavusį cukrų. Uždengus palaikyti porą minučių, neleisti užvirti. Gerai išmaišyti. Vieną puoduką verdančio vandens pilti maišant, kol viskas išsileis. Prieš vartojant atšaldyti ir persunkti (ekstraktas išsilaiko ilgesnį laiką). Paruoštu kremu perpti skritulius, šonus apipjauti ir irgi patepti. Viršų patepus kremu pabarstyti torto trupiniais ir paskrudintais kapotais riešutais.

Citrinos žvaigždutės

3 kiaušinių baltymai,
 $\frac{3}{4}$ sv. cukraus pudros,
 $\frac{1}{2}$ sv. maltų migdolų,
 $1\frac{1}{2}$ sv. citrinos sunka ir žievelė.

Kiaušinių baltymus gerai išplakti ir maišyti su cukrumi apie 20 min. sudėti citrinos žievelę, sunką ir maltus (neluptus) migdolus. Kočioti ant cuk-

rumi pabarstytos lentos ($\frac{1}{2}$ cm.) išspausti su formele žvaigždutes, patepti plaktų baltymu ir kepti lengvoje temperatūroje.

Aguonų keksas

250 g. aguonų,
 200 g. cukraus,
 6 kiaušiniai,
 3 št. maltų džiovėsėlių,
 1 pk. vanilinio cukraus,
 $\frac{1}{2}$ pd. korintų.

Kiaušinių trynius ištrinti su cukrumi. Aguonas nuplikyti ir du kartus sumalti. Visą gerai ištrinti. Sudėti išplaktus baltymus, vanilinį cukrų, džiovėsėlius, korintas ir lengvai išsukti. Sudėti į riebalais pateptą kepimo formą. Kepti prie karštos temperatūros apie 30 min.

Obuoliai kimšti mėsa

Obuolius gerai nuplauti, išpjauti sėklas ir prikimšti paruoštą mėsą. Čia kiekviena šeimininkė gali pabandyti savo receptą. Mėsa gali būti malta ar virta įvairiai paruošta (pav. maišyta su sausainiais, kiaušiniu, pakepintais svogūnais, daržovėm, prieskoniais ir t.t.). Troškintą kopūstą smulkiai supjaustyti, pridėti prieskonių ir sudėti į riebalais pateptą formą. Į kopūstus giliai įsodinti paruoštus obuolius. Padaryti baltą padažą (pagal savo skonį), įpilti stiklą balto (sausio) vyno. Ant obuolių uždėti po pusę riekelės lašinukų (bacon). Užpilti padažu ir prie vidutinės temperatūros kepti kol viskas bus iškepę. Servuoti su paskrudinta duona, bulvių koše, žaliais salotais ir t.t.

Įvairios mišrainės, tinkamas užkandis su paskrudinta duona.

Agurkai ir morkos

Smulkiai supjaustyti: agurką, žalią pipirą, saliero lazdelę ir obuolį. Sutarkuoti 3 morkas. Suplėšyti $\frac{1}{2}$ mažos

saloto galvos. Visą sudėti į indą, užpilti padažu (majonezo, jogurto) ir gerai sumaišyti.

Avokado ir pamidorai

3 avokado nulupti, išimti sėklas ir supjaustyti. 3 pamidorus nulupti ir supjaustyti. Visą sumaišyti, pridėti pjaustytų laiškų. Užpilti padažu (aliejus, actas ar citrina, prieskoniai). Visą išmaišyti ir uždengus palaikyti 20 min.

Morkos ir kiaušiniai

2 pd. virtų, riekelėm pjaustytų morkų,
 1 pd. smulkiai pjaustytų salierų,
 2 kieti ir kapoti kiaušiniai,
 $\frac{1}{2}$ plonom riekelėm pjaustyto svogūno, prieskoniai.

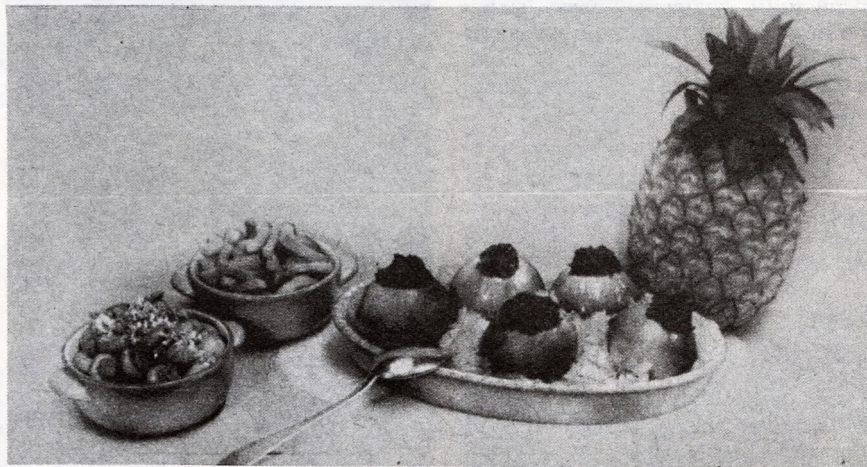
Visą sumaišyti, užpilti norimu padažu ir uždengus palaikyti apie 20 min.

“MOTERS”
 žurnalo
 metinė
 prenumerata
 nuo
 1980 metų
 pakeliama
 iki

\$ 8.00

garbės
 prenumerata –
 \$12.00

ADMINISTRACIJA

• Atsiųsta paminėti

Vieniši vėjo vaikai — Zenta Tenisonaitė; eilėraščių rinkinys 1979 m.; viršelio piešinys autorės; 47 pusl., kaina nepažymėta.

University of Vilnius — Four Hundred Years, 1579-1979; published by the Committee for the Quadricentennial of the University of Vilnius; 15 pusl., iliustruotas leidinys.

Petras Perkumas — Lietuvių Domukas Savio; Lietuvių Saleziečių leidinys, S. Paulo S.P., Brazilija; 264 pusl., gausiai iliustruota knyga, kaina nepažymėta.

Lithuanian Writers in the West — an anthology — redaktorė Alina Skrupskelienė — gausiai iliustruotas lietuvių rašytojų nuotraukomis; 387 pusl., \$20.00; meniškai apipavidalino — Petras Aleksa ir Vincas Lukas. Liuksusinis leidinys, graži dovana. Leidėjai — Amerikos Lietuvių Bibliotekos Leidykla.

Nuo savo darbo pradžios 1976 m., Leidykla pasirodė su šiais leidiniais: **Palikę tėviškės namus**, red. Algimantas Kezys, S.J.; **A Lithuanian Cemetery**, editor Algimantas Kezys, S.J.; **Lithuanians in Multi-Ethnic Chicago**, David Fainhauz; **Pennsylvanijos angliakasių Lietuva**, Vladas Būtėnas; **Lietuvių šeimos tradicijos**, Stasys Yla; **Algimantas, I-II**, Vincas Pietaris.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P.

Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — \$15.00.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Sersys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A. 06260.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio-patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$4.00; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Skautų Aidas — jaunimo žurnalas — oficialus Lietuvių Skautų S-gos organas; vyr. redaktorė — v.s. S. Jėlionienė, 6111 So. California Ave., Chicago, Ill., 60629; administratorius — s. A. Orentas, 6842 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629; mėnesinis — iliustruotas leidinys (išskiriant liepos ir rugpjūčio mėn.); prenumerata metams — \$5.00.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — \$6.00.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaguoja — redakcinė kolegija; adresas — 6804 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata — \$3.00 metams; administracijos adresas — 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629, USA.

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$2.50 Amerikoje, kitur — \$3.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis., U.S.A. 53005.

Šaltinis — tikibinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata \$4.00; adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

Švietimo Gairės — Lietuviškojo ugdymo leidinys. Leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorius — Jonas Jasaitis, 7217 So. Francisco Ave., Chicago, Ill., USA 60629; administratorius — Jonas Bagdonas, 6449 S. Troy St., Chicago, Ill., USA 60629; prenumerata metams — \$3.00.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remekis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A. 60629.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, SDB; redakcijos adresas — Lituanai Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — \$9.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas, 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. USA 60464.

